

①—⑩ Rollo Press ⑪—⑳ Lugemik ㉑—㉓ Roma
Publications ㉔—㉕ Werkplaats Typografie
㉖—㉗ Bom Dia Boa Tarde Boa Noite
㉘—㉙ Dent-de-Leone ㉚—㉛ Officin ㉜—㉝ Uus
Materjal ㉞—㉟ Onomatopee ㊱—㊲ Series by
Will Holder & Alex Waterman ㊳ uh books
㊴ F.R.David ㊵—㊶ Paul Gangloff ㊷ Bulletins
of The Serving Library ㊸—㊹ Apparition of the
Ampersand ㊺—㊻ A School for Design Fiction
㊼ 1:1:1 Documentaries in Print ㊽ Taking a Line
for a Walk ㊾ Knock! Knock! Books ㊿ Convos
①—⑧ Werker Magazine ⑨ So Many Dark Gifts
⑩ Incredible Edition [The Breakup] ⑪ Shut Up
I'm Counting! ⑫ Signature Strengths
⑬—⑭ Four Corners Books ⑮—⑯ The Last
Books ⑰—⑱ True True True ⑲ High Series
⑳ Real-Time Realist ㉑ Success & Uncertainty
㉒ Talk Magazine ㉓ Dark & Stormy

Rollo Press

Urs Lehni
Zürich, CH, 2008 –...

“Ma pole kunagi võtnud vastu teadlikku otsust asutada kirjastus. Tahtsin lihtsalt raamatuid teha – ja seda omaenda tingimustel. Minu raamatute sisu pole seotud mingi konkreetse strateegiaga, see lähtub lihtsalt minu huvist teatud inimeste ja teemade vastu.”
– Hans-Rudolf Lutz (1939–1998), Lutz Verlag

Rollo Press on kirjastamisprojekt, mille algatas Urs Lehni Zürichis 2007. aasta lõpus, kui ta pooleldi kogemata ostis Ebayst risograafprinteri. Sellest ajast alates on Rollo nime alt avaldatud umbes 50 raamatut.

“I have never actively taken the decision to found a publishing house. I just wanted to make books, and I wanted to make them according to my own terms. Their content is not defined by any kind of strategy but is informed by my interest in certain people and topics.”
– Hans-Rudolf Lutz (1939–1998), Lutz Verlag

Rollo Press is a publishing project founded by Urs Lehni in Zürich at the end of 2007, more or less accidentally after purchasing a risograph from Ebay. Since then, roughly 50 titles have been published under this imprint.
www.rollo-press.com

1 Ken Isaacs How to build your own living structures (1974/2009)

“How to build your own living structures” (“Kuidas ehitada omaenda elus-struktuure”) on üks legendaarseid Ameerika 1970ndate tee-ise-liikumise õpikuid. Rollo trükkis selle täismahus uuesti 2009. aastal Lausanne'is toimunud alternatiivse graafilise disaini näituse “Forms of Inquiry” jaoks. One of the legendary handbooks of the American 1970s DIY-movement, *How to build your own living structures* was reprinted in 2009 on the occasion of the alternative graphic design exhibition *Forms of Enquiry* in Lausanne.

2 Noël Fischer Muita Animacao (2016)

Risograafil trükitud raamat eksponeerib Zürichi kunstnik Noël Fisceri kogutud tüüpiliselt jõulise kujundusega Portugali peoplakateid, mis on sageli trükitud plastkilele ja kinnitatud tänavapostidele ja puudele. The risograph-printed book showcases Zurich artist Noël Fischer's collection of typical Portuguese party posters that are distinctive for their bold designs printed on plastic and mounted on streetposts and trees.

3 Erik van der Weijde This is not my wife (2012)

Hollandi fotograaf Erik van der Weijde julge mitmeti tõlgendatav portreeseeria Brasiilia naistest, kelle suhe autoriga jääb ebaselgeks. Dutch photographer Erik van der Weijde's bold and ambiguous series of portraits of several Brazilian women, whose relationship with the artist remains unclear.

4 Toom Tragel Baldessari sings Lewitt (2012)

Muusikaline transkriptsioon kontseptuaalse kunstniku John Baldessari 1972. aasta filmist, milles ta laulab ette Sol LeWitti kuulsaid teese kontseptuaalse kunsti kohta. A musical transcription of conceptual artist John Baldessari's 1972 movie of himself singing some of the famous statements about conceptual art by Sol LeWitt.

5 Tine Melzer Taxidermy for language animals (2016)

Mänguline analüüs keelelistest harjumustest. A playful analysis about our habitual use of language.

6 Olivier Lebrun A Pocket Companion to Books from The Simpsons in Alphabetical Order (2012)

Valik graafilise disaineri Olivier Lebruni kogutud kuvatõmmiseid sarjast “Simpsonid”, millel ühel või teisel moel näha raamatuid. A selection of screenshots from the animated series *Simpsons* that show books (in one way or another), collected by graphic designer Olivier Lebrun.

7 Olaf Nicolai, Jan Wenzel Labyrinth (2012)

Neli loenguvormis lähenemist labürintidele. Four lecture-format approaches to labyrinths.

8 Triin Tamm A Stack of Books (2011)

Kogumik väljavõtteid olemas-olevatest, peaaegu-olemasolevatest ja olematutest raamatutest. Teos oli osa Vilniuse kaasaegse kunsti keskuses toimunud näitusest “If It's Part Broke, Half Fix It”. A collection of excerpts, ranging from existing and semi-existing books to not-at-all-existing or soon-to-be-existing ones, served as an exhibition contribution to the show *If it's Part Broke, Half Fix it* at the CAC Vilnius.

9 Eva Kellenberger, Sebastian White Ultra Mera Commonplace (2009)

Kogutud tähelepanekud, mõtted ja märkmed graafilise disaineri vaatepunktist. Collected observations, thoughts and notes from the perspective of a graphic designer.

10 Bernard Chadebec Intrus Sympathiques (2016)

Prantsuse graafiline disainer Bernard Chadebec töötas terve oma professionaalse eluaja (1965–2005) Riiklikus Uuringu- ja Ohutusinstituudis tööalaste õnnetuste ja haiguste ennetuskeskuses (INRS), kus ta kujundas humoorikas pop-kultuurivõtmes üle 300 avariinnetusteemalise plakati. Raamat koosneb nende osalistest reproduktioonidest. French graphic designer Bernard Chadebec was an employee of the National Research and Safety Institute for occupational accident and disease prevention (INRS) throughout his professional life (1965–2005), where he realised more than 300 posters around the topic of accident prevention with an aesthetic derived from pop culture and humor. The book consists of partial reproductions of them.

Urs Lehni (CH) lõpetas graafilise disaini osakonna 1999. aastal Lutzerni Rakendus-teaduste ja Kunsti Ülikoolis ning läbis residentuuri Jan van Eycki Akadeemias Maastrichtis 2006. aastal. Alates 2005. aastast veab ta graafilise disaini stuudiot Lehni-Trueb partner Lex Truebiga. Lisaks koostööle peamiselt kunsti ja kultuuri vallas tegutsevate klientidega on Lehni algatanud mitmeid projekte, näiteks veebilehe vectorama.org (koos Jürg Lehni ja Rafael Kochiga, 2000), ajakirja Our Magazine (koos Melanie Hoffmanni ja Nick Widmeriga, 2002) ja trüki- ja kirjastamis-initsiatiivi Rollo Press. 2008. aastal oli Lehni üks projektiruumi Corner College kaasalgatajatest, mille pseudoakadeemilise programm hõlmas loenguid, ettekandeid, tööube ja filmiinastusi. Ta õpetab regulaarselt ülikoolides Sveitsis ja mujal, oli 2010–2017. aastatel professor Karlsruhe Kunsti- ja Disainiülikoolis Saksamaal ning 2013. aastal külalisõppejõud Yale'i ülikoolis. Urs Lehni graduated from the Lucerne University of Applied Sciences and Arts with a diploma in graphic design in 1999, and in 2006 attended the post academic research program at the Jan van Eyck Academie in Maastricht. With partner Lex Trueb, he runs the graphic design studio Lehni-Trueb, which was founded in 2005. Besides working for clients, mainly in the field of art and culture, he often follows self-initiated projects, such as online drawing site vectorama.org (with Jürg Lehni and Rafael Koch, 2000), *Our Magazine* (with Melanie Hoffmann and Nick Widmer, 2002) and the printing and publishing venture Rollo Press. In 2008 Lehni co-initiated Corner College, a non-commercial project space focusing on pseudo-academic happenings such as lectures, presentations, workshops and movie screenings. He lectures regularly at universities both in Switzerland and abroad and was working a Professor at the University of Arts and Design Karlsruhe, Germany, between 2010 and 2017. He was appointed critic in graphic design at Yale in 2013.

Lugemik

Indrek Sirkel, Anu Vahtra,
Laura Toots
Tallinn, EE, 2010 –...

Lugemik on Tallinnas tegutsev iseseisev kunstiraamatute kirjastus, mille asutasid 2010. aastal graafiline disainer Indrek Sirkel ning kunstnik Anu Vahtra. Koostöös noorte kunstnike, disainerite ja teoreetikutega on Lugemik aastatel 2010–2017 välja andnud ligi 60 trükkist. 2013. aastal avas Lugemik raamatupoee Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumi (EKKM) hoovil, ning 2017. aastal oma teise poe koostöös Tallinna Kunstihoonega. Laiendamaks koostööd kunstnikega ka väljaspool kirjastamisprojekte, ühines aastal 2015 Lugemikuga kuraator ja kunstnik Laura Toots.

Lugemik is an independent publishing initiative based in Tallinn, Estonia, founded in 2010 by graphic designer Indrek Sirkel and artist Anu Vahtra. Lugemik publishes books and other printed matter, working closely together with artists, writers, designers, printers in every step of the publishing process. In 2013 Lugemik opened a bookshop on the premises of the Contemporary Art Museum of Estonia (EKKM) and in 2017 its second location in collaboration with Tallinn Art Hall. In 2015, Lugemik was joined by the curator and artist Laura Toots for extended activities with artists beyond publishing projects.
www.lugemik.ee

Anu Vahtra (1982) on peamiselt Tallinnas tegutsev kunstnik ja fotograaf, kes tegeleb oma praktikas kohaspetsifilisusele ning ruumi olemusele orienteeritud küsimustega. Ta on õppinud Bergeni Kunsti- ja Disaini-akadeemias Norras ning lõpetanud Eesti Kunstiakadeemia ja Gerrit Rietveldi Akadeemia Amsterdams. Anu Vahtra (1982, EE) is a Tallinn-based artist and photographer renowned for her artistic approach to site-specific

space-oriented problematics and for the diligent methods of articulating them. She has studied at Bergen Academy of Art and Design in Norway and graduated from the Estonian Academy of Arts and Gerrit Rietveld Academy in Amsterdam.

Indrek Sirkel (1984) on Tallinnas tegutsev graafiline disainer ning õppejõud ja osakonnajuhataja Eesti Kunstiakadeemia graafilise disaini osakonnas. Ta alustas õpinguid EKAs, lõpetas Gerrit Rietveldi Akadeemia Amsterdams aastal 2007 ning läbis residentuuri Jan van Eycki Akadeemias Maastrichtis. Indrek Sirkel (1984, EE) is a graphic designer based in Tallinn and the head of the graphic design department at the Estonian Academy of Arts. He started his studies at the EAA, graduated from the Gerrit Rietveld Academy in Amsterdam in 2007 and was in residency at the Jan van Eyck Academy in Maastricht.

Laura Toots (1986) on kunstnik, kuraator ja õppejõud. Ta on õppinud Eesti Kunsti-akadeemias (MA 2011), Aalto Ülikoolis Helsingis ning Bergeni Kunsti- ja Disaini-akadeemias Norras ning täiendanud end kuraatoripraktikal Brüsselis, Wielsi Kaasaegse Kunsti Keskuses ning Amsterdams, Manifesta Rahvusvahelise Fondi haridus-osakonnas. Alates 2017. aastast töötab ta kuraatori-projektijuhtina Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseumis ja on 2017. aastal toimuva Tallinna Fotokuu kunstiline juht. Laura Toots (1986) is an artist, curator and teacher. She studied at the Estonian Academy of Arts (MA, 2011), Aalto University (Finland), and Bergen Art and Design Academy (Norway), and practiced as an intern at the Wiels Contemporary Art Centre in Brussels and at the education department of International Foundation Manifesta in Amsterdam. Since 2017 she's working as a curator/project manager at the Contemporary Art Museum of Estonia and is the artistic director of Tallinn Photomonth 2017.

11 Sisu ja Vorm II (2012)

Indrek Sirkeli 2012. aastal kureeritud Eesti kaasaegse graafilise disaini näituse “Sisu ja Vorm I” jätk. A follow-up for the exhibition about Estonian contemporary graphic design curated by Indrek Sirkel that took place in 2012.

12 Katkised prillid Broken Glasses (2012)

Omaalgatuslik Eesti Disainiauhindade galal levitatud brošüür, mis mängib konkursi sümboliks oleva prillimotiiviga – disainiauhinnaks on nimelt klaasideta, mittefunktsionaalsed metallist prilliraamid. A leaflet self-published on the occasion of and distributed at the Estonian Design Awards ceremony event, mocking the fact that the award itself is a pair of empty, unpurposeful metallic frames.

13 Flo Kasearu Unemployment Will Tear Us Apart (2012)

Kunstnik Flo Kasearu eksistentsiaalne maaliseeria töö kaotamisest majanduskriisi tõttu. An existential painting series about workers losing their jobs because of the economic crisis by artist Flo Kasearu.

14 Paul Kuimet In Vicinity (2011)

Fotokunstnik Paul Kuimeti seeria 2000ndate alguses Tallinna ääre-aladele ehitatud eramajadest. Paul Kuimet's photo series of private houses built at the start of 2000s in the suburbs of Tallinn.

15 Anu Vahtra Untitled (2016)

Kümmet Anu Vahtra fotot ja ruumi kombineerivat installatsiooni dokumenteeriv monograafia, mida kaas-kirjutiste asemel saadavad graafiliste disainerite Na Kimi, Mikk Heinsoo & Kaarel Nõmmiku (Stuudio Stuudio) ning Jens Schildt & Matthias Kreutzer (Our Polite Society) kolm visuaalset esseed. Anu Vahtra's monography documenting ten of her projects combining photography and installation, accompanied by three visual contributions by graphic designers Na Kim (KR), Mikk Heinsoo & Kaarel Nõmmik (Stuudio Stuudio, EE) and Jens Schildt & Matthias Kreutzer (Our Polite Society, SE/DE).

16 Tõnis Saadoja laemaal Teater NO99s. Eesti monumentaalmaal 1879–2012 (2012)

Raamat näitab kunstnik Tõnis Saadoja laemaal sündimisprotsessi Teater NO99 stalinistlikus hoones ning annab ülevaate Eesti keeruka lähiajaloo jooksul loodud monumentaalmaalist. This book gives an overview of monumental painting throughout Estonian complex recent history while also showing the process of artist Tõnis Saadoja painting the ceiling in the stalinist building of Theatre NO99 in Tallinn.

17 Interspace (2014)

Veneetsia Arhitektuuri Biennali Eesti paviljoni saate raamat, mis mõtestab arhitektuuri, avaliku ruumi ja tänapäeva andmeühiskonna seoseid. Accompanying the Estonian pavilion at the Venice Architecture Biennale, this book explores the effects of contemporary data societies on architecture and public space.

18 Ott Metusala Nobody Expected There Would Be Much Discussion About It (2016)

Graafilise disaineri Ott Metusala raamat tema vanaema disainerikarjäärist nõukogude lambivabrikus Estoplast. Graphic designer Ott Metusala's book about his grandmother's design career at the Soviet lamp factory Estoplast.

19 Marge Monko Õige/Vale Right/Wrong (2016)

Kaasaegse Kunsti Eesti Keskusega koostöös avaldatava sarja Potato Books esimene raamat: kunstnik Marge Monko koostatud valik soovitusi nõukogude naisteajakirjadest. The first in the series Potato Books published together with the Estonian Centre for Contemporary Arts: Marge Monko's *Right/Wrong* a collection of recommendations from soviet womens' magazines by artist Marge Monko.

20 Ronald Pihlapson Secret Word Is Hype (2013)

Graafiline disainer Ronald Pihlapson joonistas üles erinevaid kiirmoe-kauplustest leitud T-särgikujundusi, pöörates tähelepanu nendel olevate sõnumite jaburusele. Graphic designer Ronald Pihlapson's drawings of ridiculous messages on printed T-shirts found in mainstream clothing stores.

Roma Publications

Roger Willems

Amsterdam, NL, 1998 – ...

Roma Publications on Amsterdamis asuv kunstikirjastus, mille asutasid 1998. aastal graafilise disainer Roger Willems ning kunstnikud Mark Manders ja Marc Nagtzaam. Tegemist on platvormiga kunstnike, instituutsoonide, kirjanike ja disaineritega tihedas koostöös loodud autonoomsete trükiste tootmiseks ja levitamiseks. Sisust olenevalt on igal Roma raamatul erinev avaldamis- ja levitamisiis, tasuta jagatavatest ajalehtedest eksklusiivsete raamatuteni. Seni on erinevate trükiste tiraaž olnud suurusjärgus 2–150 000. 2017. aastaks on Roma andnud välja pea 300 raamatut. Aeg-ajalt kureerib Roma ka kunstiseoseid ja raamatuid kombineerivaid näituseid. Roma Publications is an Amsterdam based art publisher, founded in 1998 by graphic designer Roger Willems and artists Mark Manders and Marc Nagtzaam. It is used as a platform to produce and distribute autonomous publications made in close collaboration with a growing number of artists, institutions, writers and designers. Related to the content, every issue has its own rule of appearance and distribution, varying from house to house papers to exclusive books. Until now the publications have editions between 2 and 150,000. By 2017, Roma has published almost 300 books. From time to time Roma also curates exhibitions with a mix of books and art works. www.romapublications.org

Roger Willems (1969, Tilburg, Holland) õppis graafilist disaini St Joosti kunstiakadeemias Bredas, oli aastatel 1993–1998 Karel Martensi assistent ning sooritas magistriõpinguid Sandbergi Instituudi disainiosakonnas Amsterdamis, lõpetades aastal 1999. Umbes samal ajal asutas ta kunstikirjastuse Roma Publications. Tänapäeval elab ja töötab ta Amsterdamis, kus lisaks üha edukama Roma eestvedamisele tegutseb ta vabakutselise graafilise disainerina, kujundades peamiselt raamatuid kultuurinstitutsioonidele ja kirjastustele. Roger Willems (1969, Tilburg, NL) studied graphic design at the Academy of Fine Arts St Joost, Breda (NL), was assistant to Karel Martens from 1993–1995, and post-graduated in 1999 at the Design Department of the Sandberg Institute, Amsterdam (NL). At the same time he founded the publishing house Roma Publications. He now lives and works in Amsterdam as a self-employed designer mainly in the field of book design for publishing houses and cultural institutions in addition to running the still-growing Roma.

21 Marc Nagtzaam *Zeichnungen* (2015) & *Not Available* (2014)
Marc Nagtzaami kontseptuaalseid joonistusi esitlevad kunstnikuraamatud. Artists books by Marc Nagtzaam, mostly showing conceptual drawings.

22 Karel Martens *Full Color* (2013), *Reprint* (2015), *Prints* (2016), *Motion* (2017)
Hollandi graafilise disaini *grand old man*i Karel Martensi mitmekülgset praktikat dokumenteerivad raamatud. Books documenting the diverse praxis of Dutch graphic design's "grand old man" Karel Martens.

23 Na Kim *SET* (Revised edition) (2017)
Ülevaateraamat graafilise disaini taustaga kunstniku Na Kimi praktikast aastatel 2006–2016, milles fragmendid erinevatest töödest on jaotatud subjektiivsetesse kategooriatesse. An overview of designer-artist Na Kim's work from 2006 to 2016 where fragments of her works are reorganised in more or less personal categories.

24 Stuart Bailey *Extended Caption* (DDDG) (2009)
Kataloog Stuart Bailey Portugalis toimunud näitusele, mis esitles artefakte alternatiivse disainiakirja *Dot Dot Dot* (2000–2010) lehekülgedel. Kataloog tõstab vastupidiselt tekstipõhisele ajakirjale esile eelkõige esemeid ja pilte. Exhibition catalogue for Stuart Bailey's seventh showcase in Porto (PT) of artefacts that had appeared somewhere in the pages of *Dot Dot Dot* (2000–2010), an alternative design magazine that Bailey edited. The publication plays with inverting the regular hierarchy of the text-based magazine, making the objects and images primary.

25 Wonder Years: *Werkplaats Typografie 1998–2008*
Raamat, mis anti välja *Werkplaats Typografie* (Hollandis Arnhemis asuva magistriprogrammi) kümneaastaseks saamise puhul. A book published on the occasion of the 10th anniversary of the postgraduate program *Werkplaats Typografie* in Arnheim (NL).

26 Paul Elliman *Untitled* (September Magazine) (2013)
Kunstnikuraamat, mille 600 lehekülge kontekstist välja võetud kilde moeajakirjadest, glamuurfotograafiast ja pornograafiast loovad hüpnotiseeriva visuaalse mõtiskluse inimkehast. Artist's book that with its 600 pages of collected images from fashion magazines, glamour photography and pornography form a mesmerising contemplation of the fragmented human body.

27 Jan Kempenaers *Spomenik* (2010)
Fotoseeria mahajäetud monumentidest endises Jugoslaavias. Series of photographs of abandoned monuments in former Yugoslavia.

28 Batia Suter *Parallel Encyclopedia II* (2016)
Batia Suter loob oma teostes leitud vanast pildimaterjalist uusi, intuiitiivseid ja üllatavaid narratiive. Massiivne visuaalne essee on jätk 2007. aastal ilmunud "Parallel Encyclopedia" esimesele osale. Batia Suter's work intuitively situates found images in new contexts to provoke surprising reactions and significant possibilities. The massive visual essay follows from the first *Parallel Encyclopedia* published in 2007.

29 Experimental *Jetset Statement & Counter-Statement* (2015)
Disainikollektiivi Experimental Jetseti peaaegu kahe aastakümne pikkuse praktika dokumentatsioon. See vabas vormis arhiiv-monograafia sisaldab fotosid stuudio töödest, esseid kolleegidel ning disainer Jon Sueda koostatud sõnastikuvormis kogumikku kollektiivile kuuluvatest tsitaatidest. A loose archive-monography of the practice of the design collective Experimental Jetset, containing photos of a selection of work by the studio, essays written by colleagues and a glossary-like anthology of fragments of interviews, lectures, correspondence, etc. selected, edited, and structured by Jon Sueda.

30 Os livros fazem amigos (2006)
2006–2007 toimunud näituse "Roma Publications" kataloog, mis sisaldab ülevaadet Roma algusaastate trükistest ja esseid kunstnikuraamatust ning väikekirjastuste tegevusest. Catalogue for the exhibition *Roma Publications* (2006–2007) that includes an overview of the first years of Roma's practice and essays on artists books and publishing.

31 Louis Lüthi *On the Self-Reflexive Page* (2010)
Graafilise disaineri Louis Lüthi raamatu teemaks on lehekülj. Raamatus reprodutseeritud leheküljed on pärit ilukirjandusest ja liigitatud temaatilistesse enesekohastesse kategooriatesse. The subject of graphic designer Louis Lüthi's book is the page. The pages reproduced in it are taken from works of literature and are presented thematically, resulting in a typology of self-reflexive pages.

Werkplaats Typografie

Arnhem, NL, 1998 – ...

Werkplaats Typografie (WT) on kaheaastane graafilise disaini magistriprogramm Arnhemis, Hollandis ja on osa ArtEZ kunstistiituudist. WT programm keskendub omaalgatuslikele projektidele ja praktikalistele ülesannetele. Töötubadest, loengutest, seminaridest, kohtumistest ja lugemistest koosneva programmi eesmärk on iseseisev ja motiveeritud uurimuspõhine disainitöö. WT mitmekülgse haridusliku tegevuse hulka kuulub ka kirjastamine, mille raames antakse välja kooliprojektide tulemusi ning koostöid partnerite ja majavälise klientidega. Werkplaatsi laiahaardeline kirjastamine pändib hõlmab piiratud tiraažiga eksklusiivseid väljaandeid, eksperimenditaalseid formaate ja alternatiivseid levitamismeetodeid.

The *Werkplaats Typografie* (WT) is a two-year Master program for graphic design based in Arnhem, the Netherlands and part of ArtEZ, University of the Arts. The WT program is centered on self-initiated projects and practical assignments with lectures, workshops, seminars, meetings and readings geared towards self-accountable and independently motivated work and research. Amongst the multifaceted educational activities WT operates as a publishing house showing the outcome of our projects, collaborations with partners and assignments for external clients. Our publishing oeuvre includes a range of publications, such as productions with limited print runs, experimental formats and addressing alternative methods of distribution. www.werkplaatstypografie.org

32 In *Alphabetical Order* (2002)
Raamat, mis esitleb *Werkplaats Typografie* esimeste tegutsemisaastate tudengitöid ja tutvustab programmi eesmärgi, meetodeid ja disainifilosoofiat. This book shows a selection of students' works from the early years of *Werkplaats Typografie* and features six essays that describe WT's intentions, methods and design philosophies.

33 Dutch Resource (2005)
Raamat, mis sündis Chaumonti graafilise disaini festivalil Prantsusmaal, kuhu WT kümme tudengit seitsmeks nädalaks kolisid, koostamaks kataloogi, mis tutvustab kümne Hollandi graafilise disaineri praktikat. The result of WT's seven-week participation of the Chaumont Graphic Arts Festival (FR), where the ten students moved with the aim of producing a catalogue of and in collaboration with ten Dutch graphic designers.

34 Exercises in Practical Mischievery: #1 Yours Truly, Edna Welthorpe (Mrs.), #2 I vote for Yetta Bronstein, #3 What Ever Happened to Fritz Rainer? (2014)
Laura Pappa asutatud Speculative Pressi kirjastatud seeria kolmest juhtumist, mis demonstreerivad ebatavalisi meetodeid ideede ja sõnumite levitamiseks. A series published by Laura Pappa's Speculative Press about three notable out-of-the-ordinary occasions of distributing word and thought.

35 INLAND Volume V (2016)
Kunstnikuraamat, mis üritab mõtestada postkapitalistlikke üheskoos elamise viise. A collaborative artist book that tries to understand the formulation of post-capitalist ways of living together through the lens of land, the countryside, the rural, and the commons.

36 The Happy Slave (2011)
Kunstnik Jeroen Martini ja Werkplaatsi disaineri Mark Simmondsi koostöös sündinud raamat, mis dokumenteerib Martini aastapikkust praktikat suures kunstiinstitutsioonis (Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam). A book that documents the internship of artist Jeroen Martin in a large art institution (Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam). Designed by Werkplaats student Mark Simmonds.

37 ...asked...about...the...book from... (2012)
Igaastase "parimate raamatutega" tegeleva kursuse 2012. aasta tulemus: kogumik, mis põhineb tudengite intervjuudel inimestega, kellel paluti välja valida parim raamat tudengi määratud kategoorias. The outcome of the annual course with the topic "best books" of 2012—a compilation based on the students' interviews with someone of their choice, asking them to pick the best book in a category of their choice.

38 Book Care or, Form Fringe Areas (2013)
Igaastase "parimate raamatutega" tegeleva kursuse 2013. aasta tulemus: mõtisklus raamatukogude ja raamatute üle. The outcome of the annual course with the topic "best books" of 2013—a contemplation on libraries and the nature of the book.

39 Mary Shelley Facsimile Library (2011)
Werkplaats Typografie Mary Shelley Facsimile Library on tulevastele tudengitele mõeldes koostatud kogumik uurimistöodes kasutatud kirjanduse nimekirju. 30.09.–2.10.2011 kolis raamatukogu Arnhemist New Yorki, mispuhul koostati parasjagu õppivad tudengid antud raamatu. Werkplaats Typografie's Mary Shelley Facsimile Library is a collection of facsimile-format thesis bibliographies intended as an accumulating reference library for future participants. In 30.09.–2.10.2011 the library was relocated from Arnhem to New York. For the occasion, this book was compiled by currently studying students based on their research.

40 Daniel Frota *In Praise of Opacity* (2015)
Omaalgatuslik tekstikogumik, mis tegeleb küsimustega tõlkimise olemuse, rolli, seisukorra ja läbipaistvuse kohta. The self-initiated research questions the role, nature, status and transparency of the act of translating.

41 Can Architecture Affect Your Health? (2012)
Transkribeeritud loeng tunnustatud arhitekti Charles Jencksi kogemustest vähihaigete ravikeskustega, mida ta kavandas koos oma naise, 1995. aastal vähki surnud Maggie Keswickiga. In this transcription of a lecture, acclaimed architect Charles Jencks shares his experiences with the cancer caring centres that he devised together with his wife Maggie Keswick, who herself died of cancer in 1995.

42 A selection of student readers: *The Summer Reader, Again, or A Diamond in the Rough* (2008), *Half Man Half Orange* (2015), *Reader, aantekeningen exemplaar* (2017)
Werkplaats Typografie's õppimise juurde kuulub lugemike välja andmine: pea igal aastal koostavad, toimetavad, kujundavad ja kirjastavad tudengid kogumiku enda valitud tekstidega. A part of studying at Werkplaats Typografie is producing readers: almost every year, students will compose, edit, design and publish a collection of texts of their choice.

43 WT Papier: *Walking on Splinters* (2004/2016)
"WT Papier" toodab Werkplaatsi trükiprojektide käigus kogutud ülejääkpoognatest taaskasutatavat paberit, trükkides nendele kuus kihti valget offset-tinti. Paberinäidistena taastootsid hetkel õppivad tudengid Werkplaatsi vanu trükiseid, mis on läbi müüdnud; antud juhul on tegu 2004. aasta tudengite koostatud lugemikuga. The project WT Papier produces newly usable paper out of leftover printing sheets used in various Werkplaat's books throughout the years by coating them with six layers of white offset ink. As paper dummies, currently studying students printed remakes of old WT publications that are otherwise out of print—in this case, a student reader from 2004.

Bom Dia Boa Tarde Boa Noite

Manuel Raeder

Berlin, DE, 2011–...

BOM DIA BOA TARDE BOA NOITE tähendab portugali keeles "head päeva, head pärastlõunat, head öhtut." Kirjastuse nimenä sümboliseerib see demokraatlikku ideed, et raamatud võivad saada osaks üksikõik kelle elust üksikõik millal.

BOM DIA asutasid Manuel Raeder ja Manuel Goller 2011. aastal Berliinis; alates 2013. aastast juhivad kirjastuse tegevust vaid Studio Manuel Raeder. Kirjastuse fookus on kvaliteetsetel kunstnikuraamatutel, mis on loodud kas eraldi kunstiteostena või kunstiteoste lahutamatu osana ning mis mängivad sageli raamatu formaadi ja olemusega. BOM DIA erihuvi on Ladina-Ameerika kunstnike kirjastamine.

BOM DIA BOA TARDE BOA NOITE means "good day, good afternoon, good night" in Portuguese.

The idea behind the name for the publishing house was that the books published can become part of everyone's everyday life and time, no matter if it's day, afternoon or night.

BOM DIA was founded in 2011 by Manuel Raeder and Manuel Goller in Berlin, run solely by Studio Manuel Raeder since 2013. The publishing practice is specialised in high quality artist's books that are conceived as an integral part of an artwork or as the artwork itself, that often play with the format of the book and reflect its medium. A focus of BOM DIA lies in publishing contemporary artists from Latin America. Closely collaborating artists include Henning Bohl, Daniel Steegmann Mangrané, Mariana Castillo Deball, Haegue Yang, Leonor Antunes, Abraham Cruzvillegas, Danh Vo and BLESS.

www.bomdiabooks.de

Studio Manuel Raeder on 2003. aastal graafilise disaineri Manuel Raeder asutatud Berliinis ja Mexico Citys tegutsev interdistsiplinaarne disainistuudio. Stuudio mitmekülgne praktika hõlmab näitusekujundusi, trükimeediat, kirja- ja mööblidisaini.

Studio Manuel Raeder is an interdisciplinary design studio based in Berlin and Mexico City, founded by graphic designer Manuel Raeder in 2003. Their work has a wide range of formats from exhibitions, publications, type design to furniture design.

44

Fire and Clay. The Art of Oaxacan Pottery (2015)

lidsed pottsepaameti ajaloo ning selle sotsiaalsetest ja majanduslikest rollidest ülevaate andev raamat.

This book is simultaneously a homage to the wisdom of potters, a journey into the depths of the ancient trade of pottery and an explanation of pottery's important economical, social and identity-based roles.

45

Andreas Sell Lifestyles (2015)

Kunstnikuraamat kujutab endast foto- ja joonistuseformaadis päevikusissekandeid, mis räägivad Selli rändavast, kapitalistlikus ühiskonnas ebatavalisest elustiilist.

The book contains excerpts from the artist's diary with photographic and drawn documentation of his nomadic lifestyle outside of the conventions of the capitalist society.

46

Never Odd Or Even (2011)

Kunstnik Mariana Castillo Deballi projekt, mis koosneb kaanekujundustest tema sõprade ja kolleegide välja pakutud fiktiivsetele raamatutele.

Never Odd Or Even is a project by artist Mariana Castillo Deball that exhibits dust jackets of non-existing books proposed by her friends and colleagues.

47

Studio Manuel Raeder (2013)

Graafilise disaini stuudio Studio Manuel Raederi Mehhiikos toimunud näituse kataloog, mis annab ülevaate kollektiivi mitmekesisest praktikast.

A catalogue for an exhibition showing the graphic design studio Studio Manuel Raeder's diverse practice in Mexico.

48

Makulatur 2010–2016 (2016)

Raamat, mis koosneb disainer Manuel Raederi kuue aasta jooksul kogutud ja säilitatud erinevate projektide käigus valesti trükitud trükipoognatest.

A collection of misprinted sheets from different projects of the designer Manuel Raeder that he collected and preserved during a six-year-period.

49

Rogério Duarte: Marginália 1 (2013)

Raamat tutvustab legendaarset, kuid lääne disainiringkondades enamjaolt tundmatut Brasiilia disainerit Rogério Duarte, kes oli 1960-70ndate psühhedeelse Tropicalia liikumise üks olulisemaid liikmeid ja väljaarendajaid.

This book introduces a legendary Brazilian designer, Rogério Duarte, who is mostly unknown to a wider design community.

His career spanned throughout the 1960-70s, when he was an active member of the psyhchedelic Tropicalia movement.

50

Sur Magazine #3 (2017)

Mexico Citys avaldatava kaasaegse kunsti ajakirja kolmas number keskendub Esther McCoye, varasele modernistliku arhitektuuri kriitikule, ja tema suhtele Mehhiiko ja sealse arhitektuuriga. Ajakirjaga on kaasas moebrändi BLESS *lookbook* – need ilmuvad alati juba eksisteerivate ajakirjade lisadena.

The third issue of the Mexico City contemporary art magazine Sur focuses on Esther McCoy, an early critic of modernist architecture, and her relation to Mexico and its architecture. Accompanying the issue is the lookbook of the fashion brand BLESS, which is always published together with an already existing magazine.

51

Nora Schultz Portikus Printing Plant and Portikus Sound (2014)

Nora Schultzi kunstnikuraamat, mis tutvustab tema pigem protsessile ja töövahenditele kui tulemustele keskenduvat kunstnikupraktikat.

The artist's book introduces Nora Schultz's practice that focuses more on the process, tools and materials than the result itself.

52

Olga Lewicka Cloudility (2016)

Kunstnikuraamat, mis tõlgendab pilve sümbolit erinevates poliitilistes ja poeetilistes kontekstides, rõhutades pildimaterjali tähtsust seoste loomisel ja tekkimisel. The artist's book interprets the symbol of a cloud in different political and poetic contexts, emphasizing the importance of images in creating connections.

53

Group Affinity (2011)

Dokumentatsioon eksperimentaalsest suvekoolist, mille õppekavad põhinesid viie loomingulise kollektiivi omaalgatuslikel praktikatel.

A documentation of an experimental summer school where five independent collectives turned their respective self-organized practices into curricula for the participants.

54

Letters to the Editors (2016)

Kogumik tekstipõhisele kunstipraktikale pühendatud ajakirja kõigist numbritest. "Letters to the Editors" püüab mängulisel moel leida seoseid, mis erinevate tekstide vahel tekkida võivad. A journal dedicated to text based artistic practices, which by way of word games and schematics searches for the 'emergent properties' that materialize between texts.

Dent-De-Leone

Åbåke & Martino Gamper

London, UK, 2004–...

Dent-de-Leone on Londonis tegutsev väike iseseisev kirjastus, mille praktikale on iseloomulik vahetu koostöö kunstnike ja disaineritega. Kirjastuse algatasid 2004. aastal Martino Gamper, Kajsa Ståhl ja Maki Suzuki. Ståhl ja Suzuki kuuluvad ka disainikollektiivi Åbåke, mis on kõike Dent-de-Leone raamatute kujundaja. Dent-de-Leone is a small independent publisher located in London, distinctive for its collaboration directly with artists and designers to produce its books. It was founded by Martino Gamper, Kajsa Ståhl and Maki Suzuki (both from design collective Åbåke) in 2004. It produces an irregular number of books per year, as well as limited editions and multiples. All of its publications are designed by Åbåke.

www.dentleone.co.nz

Martino Gamper (1971) on Londonis elav ja töötav Itaalia disainer, kelle mööbli- ja interjööri-disaini taustaga praktika eirab harmoonia ja sümmeetria kohta käivaid ajaloolisi disainistandardeid. Martino Gamper (1971) is an Italian designer based in London with a background in furniture and interior design, whose practice shows disregard for the historic design standards of harmony and symmetry.

Åbåke on multidistsiplinaarne graafilise disaini kollektiiv Londonist. Stuudio algatasid 2000. aastal Patrick Lacey (UK), Benjamin Reichen (FR), Kajsa Ståhl (SE) and Maki Suzuki (FR), kes kohtusid ülikoolis Royal College of Art. Suur osa nende tegevusest keskendub disaini sotsiaalsele tahule ja paneb rõhku koostööle.

Åbåke is a transdisciplinary graphic design collective, founded in 2000 by Patrick Lacey (UK), Benjamin Reichen (FR), Kajsa Ståhl (SE) and Maki Suzuki (FR) in London, England, after meeting at the Royal College of Art. Much of their work concentrates on the social aspect of design and the strength that collaboration can bring to a project.

55

Simon Starling At Twilight (2016)

Kaheosaline väljaanne, mis koosneb teatrietenduse "At Twilight" käsikirjast ning etendust ja samanimelist näitust dokumenteerivast ajalehest.

A publication in two parts: a book containing the script for the play *At Twilight* and a newspaper that documents the play and an exhibition by the same name.

56

The Victoria & AlferD Museum Broadsheet #4 (2011) & #8 (2011)

Victoria & AlferD Museum on kujuteldav muuseum, mis kogub lugusid ajendatud huvist vigade ja kõrvalekallete vastu. Muuseumi reklaamlehed jagavad vabavaraalised kolleksioonist pärit lugusid. The collection of the imaginary Victoria & AlferD Museum is based on personal curiosity, an interest for mistakes and tautological anomalies. The Museum does not own any items but wishes to share the availability of the associated stories through the propaganda of its broadsheets.

57

Yuri Suzuki: B-side of Onomatopeic Music (2012)

Helikunstnik Yuri Suzuki teoseid tõlgendavad visualisatsioonid erinevatelt kunstnikelt ja disaineritelt. Visualisations of sound artist Yuri Suzuki's sonic works by different contributors.

58

Onkar Kulari Crafting Narrative (2016)

Kuraator Onkar Kulari konstrueeritud visuaalne ja tekstiline narratiiv materjalidest ja meisterdamisest.

A visual and textual story constructed by curator Onkar Kulari in which making, materials and embodied knowledge play a central role.

59

Ingrid Hora Jomohomo (2016-2017)

Raamat, mis räägib jõudeolekust ja sellega tänapäeval kaasnevatest süümeepinadest.

A book about leisure and the guilt associated with doing nothing and wasting time.

60

Ryan Gander Artists' Cocktails (2015)

Erinevate kunstnike soovitatud kokteilide kogumik.

A compendium of cocktails suggested by different artists.

61

Ryan Gander Ampersand (2012)

Kogumik kunstnik Ryan Ganderi lühijutte, mis tõukuvad meid

ümbritsevatest objektidest, kunstiteostest värvilise WC-paberini.

A collection of the artist's stories catalysed by objects surrounding us—from works of art to colored toilet paper.

62

Mathew Kneebone Mechanical Systems Drawing Vol. 2 (2015)

Kogumik joonistusi kunstnik Mathew Kneebone'ilt, kelle praktika hõlmab kirjutamist, *performance*-kunsti, skulpturaalseid installatsioone ja joonistamist. Kunstniku öde sai nende lapsepõlves perereisi ajal välguga pihta – võimalik, et just see juhtum mõjutab tänapäevani Mathew tööde temaatikat.

A collection of drawings by Mathew Kneebone, whose artistic practice encompasses writing, performance, sculptural installation and drawings. As a child, his sister was struck by lightning during a family trip—an event which could have triggered the corpus of work Mathew is working on to this day.

63

Martino Gamper 100 Chairs in 100 Days and its 100 Ways (2007)

Ülevaade sajapäevasesest projektist, mille jooksul valmis 100 erinevat eksperimentaalset 3D-kollaažitehnikas tooli, mis kombivad istemööbli olemuslikke piire. Catalogue for a 100-day-project, during which 100 different chairs were constructed in a 3D-collage technique, testing the boundaries of the chair as such.

64

Max Lamb Exercises in Seating (2015)

Kollektsioon neljakümne kahest autori meisterdatud toolist ja nendega seonduvatest isiklikest lugudest. A collection of 42 experimental chairs the artist has crafted throughout his practice, and the personal stories connected to them.

65

Lisa Walker O+O=O (2017)

Kataloog Lisa Walkeri eksperimentaalsetest ehtekunstist.

A catalogue for Lisa Walker's experimental jewellery.

Officin

Louise Hold-Sidenius
Copenhagen, DK, 2014–...

Officin on kolm-ühes kirjastus, näitusepind ja töökoda Kopenhaagenis, Taanis. Officini fookus on trükimeedial ning eksperimenteerimisel erinevate materjalide, trükimeetodite ja köitmiseviisidega. Officini eesmärk ei ole võimalikult kiiresti jõuda ideest valmis trükiseni, vaid uurida protsessi ja jõuda parima võimaliku lahenduseni, kuidas algmaterjali trükiformaati tõlgendada. Officini algataja ja vedaja on Louise Hold-Sidenius. Officin is a combined publishing house, exhibition space and bookmaking workshop. The focal point of Officin is the printed media; to explore and experiment with materials, methods of printing and bookbinding. The purpose of Officin is not to reach as quickly as possible from thought to print, but to see the time between the two as a field of possibilities for a study of how the material, work, text and thoughts can best be studied and translated into printed form. Officin is founded and run by Louise Hold-Sidenius. www.officin.com

Louise Hold-Sidenius (1975, Taani) on graafiline disainer, trükkal ja kirjastaja, kes õppis Gerrit Rietveldi Akadeemias Amsterdami ja Werkplaats Typografie magistripõhitud õpinguid naases ta kodumaale Taani ning alustas töötamist vabakutselise graafilise disainerina ning asutas näitusepinna/kirjastuse Officini. Louise Hold-Sidenius (1975, DK) is a graphic designer, printer and publisher educated at the Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam as well as the Werkplaats in Arnhem, both in the Netherlands. After her studies, she returned to her native country Denmark to set up her freelance graphic design practice in Copenhagen and founded Officin.

66

Jaanus Samma
Toilet Posters (2016)
Valik pilte kunstniku teismeeas ümbritsenud raamatutest, mis olid aluseks tema esimestele erootilistele fantaasiatele.
A collection of images from books that surrounded the author during his adolescence and influenced his first erotic fantasies.

67

Nanna Debois Buhl
Botanizing on the Asphalt (2015)
Kuuekümmend New Yorgi, Kopenhaageni ja Riia tänavatelt leitud objekti reproduktsioonid tsüanotüüpias, varases kaamerata fototehnikas. The artist's book reproduces 60 found objects in an early, camera-less photo technique — cyanotypy. The name of the book is derived from Walter Benjamin who described the urban wanderer as one “who goes botanizing on the asphalt”.

68

The Critical Mass of Mediation (2012)
Tekstikogumik, mis tegeleb vahendamise ja selle erinevate avaldumisvormidega.
Collection of texts that deals with mediation and its various forms.

69

Magma (2013)
Londonis toimunud psühhedeeliat käsitleva näituse “Reflections from Damaged Life” kataloog.
A catalogue for “Reflections from Damaged Life”, an exhibition in London on psychedelia.

70

Marianne Vierø
Oh John (2016)
Kunstnikuraamat, mis mängib abstraktsete piltide ja keelega, et luua vaataja peas uusi ootamatuid kujutluspilte ja tähendusi. Marianne Vierø experiments with abstract images and language that create a picture in the head. In this way a discharge takes place and the abstract images are suddenly differently understood — a process that is always fun to see where it may lead to.

Uus Materjal

Evelyn Raudsepp, Marten Esko, Epp Õlekõrs,
Madli Ehasalu, Brigita Reinert, Eva-Erle
Lilleaed, Viktor Gurov & Eda Tuulberg
Tallinn, EE, 2014–...

Kunstiprojekt/ajakiri Uus Materjal on 2014. aastal Eesti Kunstiakadeemia kunstiteaduse magistrantide loodud muutuva identiteediga mitte-perioodiline ajakiri, mille eesmärk on tuua värskest kunstikirjutamisest ja julgustada autoreid katsetama nii teksti vormi, sisu kui visuaalse väljendusega. Kunstiprojekti/ajakirja oluliseks osaks on eksperimenteerimine sisu ja vormi omavahelise suhtega, mängides võrdsest ajakirjanduslike ja kunstiliste võtetega.

Ajakirjanumbri teema dikteerib vastava väljaande nime, vormi, toimetuskolleegiumi ja töömeetodid; läbivateks kriteeriumideks on kasvav tiraaž (111 kuni 999) ja ainult offlineis ilmumine. The art-project/magazine *New Material* is a non-periodical journal with a shifting identity, started by the MA students of art theory at the Estonian Academy of Arts in 2014. Its aim is to bring a fresh approach to art writing and encourage authors to experiment with the form, content and visual expression of a text. Playing with journalistic and artistic methods and experimenting with the relationship between form and content is an important part of the art-project/magazine. The topic of every new issue will dictate its name, form, editorial team and working methods; the two persistent criteria are its growing copyrun (111 until 999) and being published offline. www.newmaterial.ee

71

Uus Materjal
New Material (2014)
Tiraažis 111 ilmunud kunstiprojekti/ajakirja esimese numbri, Uue Materjali keskseks teemaks on uusmaterjalism. Betoonest valatud korbis on erinevatest materjalidest infokandjad, muutes ajakirja lugemise füüsiliseks avastusretkeks. The first issue of the art-project/magazine, *New Material* was published in a copyrun of 111. Based on the central topic of new materialism, the magazine comes in a concrete box with its contents scattered on carriers made of different materials, making the reading of it a physical exploration.

72

Uus Number!
New Number! (2016)
2016. aasta märtsis tiraažis 222 ilmunud Uus Number! tegeleb turunduse ja kommunikatsiooniga kunstimaailma kontekstis. In a copyrun of 222, *New Number!* focuses on marketing and communication in the art world context.

Onomatopee

Freek Lomme
Eindhoven NL, 2006–...

Onomatopee teeb mänguliselt ilmseks meie võime kujundada oma kultuuri. See on füüsiline ja kirjanduslik ruum, kus arhitektid, linnaplaneerijad, graafilised ja ruumidisainerid, kultuuri-kriitikud, turundajad, kunstnikud, poliitikud ja kõik teised ilmakodanikud, kes on valmis disainitud kultuuri tähendustesse süvenema, saavad kohtuda, arutleda ja luua ühist kultuurilist tulevikku, realiseerides disainile omaast mängulist, poliitilist potentsiaali.

Iga Onomatopee projekt koosneb näitusest ja sellega kaasnevast trükisest. Projektiid lähtuvad nii aktuaalse-test ühiskondlikest kui abstraktestest-possibilistest teemadest. Onomatopee vahendab professionaalide tegevust laiale publikule, olles nõnda erinevate vaatepunktide ja erialade ühendajaks. Eindhovenis asuvat Onomatopee galeriiruumi külastab aastas keskmiselt 23 000 inimest; trükiseid levitatakse raamatupooides, messidel ja erinevatel sündmustel üle maailma.

Onomatopee playfully frames and manifests our progressive capacity to design culture. At Onomatopee, architects, urban planners, graphic and spatial designers, cultural critics, marketers, artists, politicians and others willing to engage with the meaningfulness of designed culture, get together within a constructive sphere of nurturing and cultural citizenship, and negotiate and establish our cultural future via design's playful, political practice. Each project of Onomatopee consists of an exhibition and a publication. Projects expand upon both real-time cases and abstract

73

The Form and the Frame (2010)
Uurimus trükimeedia teksti- ja pildikasutusest ning visuaasest retoorikast.
A study into the visual rhetoric of printed media.

74

Elisa van Joolen
11x17 (2013)
Projekt, mis tegeleb moetoöstuse väärtushinnangute ümberkujundamise ja uute tootmismeetodite välja pakkumisega. An ongoing project that examines and challenges the fashion industry's prevailing value systems and proposes new methods of production.

75

Thomas Raad
An Inquiry Into Meaning and Truth (2013)
Valik kunstnik Thomas Raadi abstraktseid maale, millesarnaseid kasutati 1940–70ndatel populaarse juturaamatute kaantel. Artist Thomas Raad's abstract paintings that are based on the book covers of popular paperbacks in the 1940s–1970s.

76

White Night Before
a Manifesto (2007)
Hollandi disainikollektiivi Metahaven kirjutatud ja kujundatud pamflett, mis arutleb disainitöö olukorra, eetilise võimalikkuse ja poliitiliste tagajärgede üle tänapäeval. This pamphlet, written and designed by the Dutch design collective Metahaven, discusses contemporary conditions, ethical possibilities and political consequences of practicing design.

77

Pre-Specifics: Access X (2010)
Kataloog-kogumik, mis tegeleb palju-ülilistatud X-faktoriga, mida “disain” tänapäeval väidetavalt toodete ja elamuste loomisel kehastab. A collection of essays dealing with the myth of the X-factor that “design” supposedly embodies nowadays.

78

Vis à Vue (2006)
Kujutatav käsiraamat visuaalse kirjaoskuse “õppimiseks”, mis sisaldab 18 disaineri, tüpograafi ja kollektiivi teemakohast tõlgendust. A visual manual for visual culture that contains contributions from 18 graphic designers, typographers or collectives.

79

Alessandro Ludovico
Post Digital Print (2014)
Ülevaade paberi ja elektroonika vahelise suhte muutumisest trükitööstuses 20. ja 21. sajandi jooksul. An overview of the changing relationship between print and electronics in the print industry in the 20th and 21st century.

80

Can You Feel It? (2016)
Trükis, mis tegeleb raamatute materiaalse ja füüsiliselt tajutava sfääri rolli, mõju ja funktsioonidega digiajastul. A publication dealing with tactility's and materiality's role, function and influence in printing in the digital age.

thought. Onomatopee mediates between professionals and the general public, interconnecting people's perspectives and professions. An average of 23 000 people engage with the Onomatopee project space in Eindhoven annually, whilst the publications are distributed via bookshops, fairs and various presentations around the world. www.onomatopee.net

Filosoofia ja kultuuriteaduste taustaga Freek Lomme on kirjastuse ja galerii Onomatopee asutaja ja peakuraator ning ühtlasi vabakutseline kuraator, lektor, moderaator ja kirjutaja. Tema erihuvi on visuaalkultuur, eriti majanduslikust ja organisatoorsest vaatepunktist. Tegutsedes kunstij ja disaini vahelisel piiril, loob Freeki praktika pinnast distsipliinidele dialoogi. Nii oma korralduslikus tegevuses kui sõltumatus eksperimentaalses kirjutamispraktikas on tema sooviks mõtestada ja jagada laiemal publikuga elu kogemise rõõme ja imesid. With a background in philosophy and cultural sciences, Freek Lomme is the founding director and chief curator of the publishing house and public gallery/kunsthalle Onomatopee, as well as a freelance curator, lecturer, moderator and writer. He is particularly interested in visual culture within the experience of economy and modes of collaboration and organisation. Known to operate at the interface of art and design, Freek produces and fosters crossdisciplinary dialogue. Motivated to share the exploring of a deeper experience of life, his goal is to conceptualise wonder both via his mediating profession and in his independent experimental writing.

Series edited by Will Holder and Alex Waterman 2007–...

Raamatute seeria, mis uurib muusikateaduslikust vaatepunktist noodikirja ning trükmaterjalide kasutamise võimalusi kollektiivises lugemises ja kirjutamises.

A series of publications with a musicological perspective on scoring speech, and the role of printed matter in collective forms of reading and writing.

Alex Waterman (US) on helilooja, muusik ja õppejõud, kes elab ja töötab New Yorgis. Ta oli üks uue muusika ansambli Plus Minus Ensemble asutajaliikmetest ning on mänginud ansambelis Either/Or. Hetkel on Waterman keskendunud oma heliteostel, tšellomängul, lauludel ja lugudel põhinevatele soolokontseritele. Tema installeerimised on olnud väljas näitustel üle maailma; 2014. aasta Whitney Biennaali ehitas ta Whitney muuseumisse teleteuudio ja näituseruumi, produktseerimaks kolme Robert Ashley teleooperit.

Ta on õpetanud erinevates USA ülikoolides ning tema kirjutisi on avaldanud mitmed ajakirjad. Alex Waterman (US) is a composer, performer, and scholar based in New York. He was a founding member of Plus Minus Ensemble and played with Either/Or. He now focuses on occasional solo performances that include his sound works, cello, stories and songs. His installation works have been shown in exhibitions around the world, most notably in the 2014 Whitney Biennial where he built a television studio, and installation space inside the museum in order to produce three operas by Robert Ashley. He has taught at Bard College (MFA program), NYU, Bloomfield College, and the Banff Centre for the Arts. He is currently Visiting Assistant Professor of Music at Wesleyan University. His writings have been published by *Dot Dot Dot*, *Artforum*, *Wesleyan University Press*, *The Brooklyn Rail*, *BOMB*, and *The Third Rail*.

Will Holderist lähemalt allpool.

Find Will Holder’s biography below.

81 Will Holder, Alex Waterman Agape (Miguel Abreu Gallery, New York, US; 2007)

Raamat, mis on pühendatud eksperimentaalsele noodikirjale ja selle evolutsioonile muusika ajaloos. A publication dedicated to experimental scores and the evolution of notation in music.

82 Will Holder, Alex Waterman Between Thought and Sound (The Kitchen, New York, US; 2008)

Kataloog New Yorgi projektiruumis The Kitchen 2007. aastal toimunud näitusele, mis eksponeeris 31 kaasaegse helilooja noodi-muusikat.

The catalogue for the exhibition *Between Thought and Sound: Graphic Notation in Contemporary Music* that featured notation from 31 contemporary composers and took place in 2007 at The Kitchen, NY.

83 Will Holder, Alex Waterman, Beatrice Gibson The Tiger’s Mind (Sternberg Press, Berlin, DE; 2012)

Raamat, mis räägib selle kaasautori, filmi-kunstnik Beatrice Gibsoni filmi “The Tiger’s Mind” tegemisest, mis sai alguse Cornerlius Cardew samanimelisel käsikirjal põhinevatest kollektiivsetest vestlusharjutustest. A book about the making of Beatrice Gibson’s film *The Tiger’s Mind* that was based on collective conversational exercises using experimental composer Cornelius Cardew’s score by the same name.

84 Will Holder, Alex Waterman Yes, But Is It Edible? (New Documents, Los Angeles, US; 2014)

Tüpograafilised noodikirjad Robert Ashley “kõneldud” ooperitele “Dust” ja “Celestial Excursions”, mille järgi saavad nii muusikud kui tavalugejad Ashley teoseid taasluua. Typographical scores for Robert Ashley’s “spoken” operas *Dust* (1998) and *Celestial Excursions* (2003), by which musicians and non-musicians alike could produce new versions of Ashley’s pieces.

uh books

Will Holder, Emmie McLuskey Glasgow, UK, 2016–...

uh books'i tegevuskava asub kuski! "uh"-sibi fonee-tika ja a-tähe graafilise vormi vahepeal. uh books teeb raamatuid koos kunstnike, muusikute ja tantsijatega, rõhutades trükitud lehe rolli sõnalises, vestluspõhises, liikuvas ja helilises, salvestades ühist väärtust ja tähendust seal, kus üksi tegutsev autor haaraks sõnajärje enda kätte. uh books'i lõi Will Holder koos Emmie McLuskey'ga ning F.R.DAVID'i kirjaastajana püüab ta juhtida rahalisi vahendeid kirjaastaja-levitaja taskupest loodavate raamatute kaudu kunstnikele nende töö toetamiseks.

uh books' programme lies somewhere between their phonetic “uh”, and the graphic *α*. We make books with artists, musicians and dancers, highlighting the role of the printed page in the oral, the conversational, the moving and the sonic; recording and scoring a shared value and meaning where no single author-genius might take charge of a conversation/production.

uh books was founded by Will Holder — with Emmie McLuskey -as publisher of *F.R.DAVID*, and as such to divert funds from publisher-distributors' pockets back to supporting others' work through forthcoming books (with Emmie McLuskey, Falke Pisano, Lucy Skaer, Cara Tolmie, Chris Evans). Please support them by buying online: www.uhbooks.directory

Emmie McLuskey on Glasgows tegutsev kunstnik, kes töötab peamiselt koostöös teiste kunstnikega, luues trükiseid, sündmusi, objekte, vestluseid ja näituseid. Tema huvi on inimesed oma erinevate taustadega ja identiteetide muutumine sotsiaalses, ajaloolistes ja poliitilistes situatsioonides. Ta teeb regulaarselt koostööd Soti koreograaf Janice Parkeriga, tegeledes teemadega nagu autorlus, arhiivid ja ligipääs; koos esiteti hijiti projekti “Notes on the Floor” KW Kaasegse Kunsti Instituudis Berliinis. Emmie õpetab Šotimaa Kuninglikus Konservatooriumis.

Emmie McLuskey is an artist based in Glasgow who works with other artists to produce collaborative work. This has previously taken the form of publications, events, objects, conversations and exhibitions. Her concerns lie with people, their contexts and the negotiation of our shifting identities in relation to our social, historical and political situations. Emmie regularly collaborates with Scottish choreographer Janice Parker on issues that include authorship, the archive and access. Emmie regularly lectures at the Royal Conservatoire of Scotland. Recent projects include *Notes on the Floor* with Janice Parker (KW Institute of Contemporary Art, Berlin), *this voice is not my own* with Jude Browning (Centre for Contemporary Arts Glasgow) and *Relearning the Archive* (Glasgow Women’s Library).

Will Holderist lähemalt allpool.

Find Will Holder’s biography below.

86 Näitusel on väljas kõik ajakirja F.R.David numbrid, mis aastatel 2007–2017 on ilmunud: Presented at the exhibition are all of the issues of F.R.David published in 2007–2017: As Yet... (Spring 2007)

Stuff and Nonsense (Winter 2008)
A is for 'orses (Not for Asses) (Autumn 2008)

The Book of Intentions (Summer 2008)
Keep It To Yourself (Spring 2009)
The Iditorial Issue (Winter 2009)
With Love (Summer 2010)
Spin Cycle (Summer 2011)
This is not new, of course (Spring 2012)
...For Single Mothers (Spring 2013)
All distinctions are mind, by mind, of mind (Spring 2014)
Inverted Commas (Spring 2017)

F.R.David

Will Holder

De Appel, Amsterdam, NL (2007–2017)/ Uh Books, Glasgow, UK (2007–...)

F.R.DAVID on kaks korda aastas ilmuv tüpograafilne ajakiri, mis tegeleb lugemise ja kirjutamisega kunstimaailmas.

Kui n-õ kunstist kirjutamine taotleb praktikkana autonoomsust, siis F.R.DAVID teadvustab, et keel on väljund, mida peale kunstnike ja disainerite loovad ka kõigi teiste alade inimesed samadel põhjustel: me kõik loeme, kirjutame, räägime ja kuulame, et säilitada oma erinevate tegevusalade vastastikkust sõltuvust. F.R.DAVID loob tingimusi, mis lubavad sellise keelelise mõttevahetuse kunstil areneda.

F.R.DAVID is a biannual, typographical journal concerned with the organisation of reading and writing in the arts.

Unlike ‘art-writing’'s claims to ‘autonomy’ as artistic practise, *F.R.DAVID* acknowledges that language is a material that not only artists and designers, but people from all walks of life produce for the same means and ends: we *all* read, write, speak and listen to maintain the inter-dependency of our various occupations. *F.R.DAVID* sets up conditions that enable something like the ‘craft’ of this linguistic exchange to develop and pragmatically play out between those who read, write, and so co-produce the work of others.

Will Holderist lähemalt ülal. Find Will Holder’s biography above.

Paul Gangloff Amsterdam, NL

Paul Gangloff (1982, Altkirch, Prantsusmaa) on Amsterdamis elav graafiline disainer, kelle tegevuste hulka kuuluvad kirjutamine, õpetamine, töötubade korraldamine, kureerimine, tellimine, toimetamine, disainimine, töö arhiividega, kirjaastamine ja trükmaterjalide levitamine. Ta on kujundanud trükmaterjale ja veebilehti mitmete kunstikele, kuraatori-tele ja kultuuriinstitutsioonidele. Gangloff õppis kunstii-koollises Prantsusmaal Valence'is ja Mulhouseis ning Gerrit Rietveldi Akadeemias Amsterdamis. Aastatel 2010–2012 liitus ta disainiosakonnaga Jan van Eycki akadeemias Hollandis Maastrichtis ja õpetab hetkel Gerrit Rietveldi Akadeemias. Paul Gangloff (1982, Altkirch, FR) is a self-employed graphic designer living in Amsterdam. He works through different formats such as archival research, setting up workshops, writing, teaching, curating, commissioning, editing, designing, publishing and distributing printed matter. He has designed printed matter and websites upon commission by authors and artists (i.e. Kristina Benjocki, Sönke Hallmann, Marcel Hiller, Vibeke Mascini, Ruchama Noorda, Stijn Verhoeff, Inga Zimprich, Aimée Zito Lema), curators (Vincent van Velsen, Tim Voss), companies (Jasper Engel Schilderwerken) and cultural organizations (Casco, Faculty of Invisibility, Department of Reading). He studied at ÉRBA (Valence, FR), Le Quai (Mulhouse, FR) and Gerrit Rietveld Academie (Amsterdam, NL). He was affiliated to the design department of the Jan van Eyck Academie (Maastricht, NL) from 2010 to 2012 and currently teaches at the Gerrit Rietveld Academie. writtenrecords.info

87 Paul Gangloff Punk: Periodical Collection (2012)

Omaalgatuselikest kirjastamis-praktikatest rääkiv raamat. Teos põimib intervjuusid ja kollaaze, mis sündisid kollektiivsest graafilisest eksperimendist Jan van Eycki Akadeemias Hollandis. A book on self-publishing practices that assembles interviews interspersed with a series of collages made during a collective graphic experiment at the Jan van Eyck Academie.

88 Paul Gangloff Rules of Hypergraphy (Extrapool, NL, 2014)

Hüpergraafia on 1950ndatel avan-gardrühmituse Lettristid välja arendatud kunstiline praktika, mis üritas kombineerida tähestiku-põhist kirjutamist graafilisema, pildilise lähenemisega. Antud välja Gangloffi kureeritud samanimelise näituse puhul, annab raamat “Rules of Hypergraphy” (“Hüpergraafia reeglid”) ülevaate selle praktika sisust ning sisaldab ka tänapäevaseid näiteid märkide ja tähtede kasutamisest teisiti kui vaid kirjutamiseks. Hypergraphy is an artistic practice developed by the Lettrist avant-garde in the 1950s that tried to combine alphabetic writing with a graphic, image-based approach. Following the exhibition with the same name conceived by Gangloff, the publication *Rules of Hypergraphy* provides insight into the concept and gives contemporary examples of using signs and letters that go beyond writing.

89 Paul Gangloff Type and Characters (2012)

Kataloog-trükis, mis kaasnes 2012. aastal toimunud Gangloffi kujundatud kirjadisaini ajalugu tähistava näitusega “Type and Characters” (“Kiri ja tähemärgid”) Amsterdam Typefoundry fuajees. Publication for *Type and Characters*, an exhibition in the reception hall of the Typefoundry Amsterdam celebrating the history of type design, curated by Paul Gangloff in September 2012.

90 Paul Gangloff & Our Polite Society Our Form of Book (Extrapool, NL, 2016)

Neljaosaline raamat, mille iga osa on sündinud koostöös erineva külastoimetajaga. Temaatilisel põhineb raamat El Lissitsky tekstil “Meie raamat” (1927), mis rääkis raamatute tulevikust. *Our Form of Book* consists of four parts thematically based on a text about the future of books (“Our Book”) written by El Lissitzky in 1927. Each part was developed in collaboration with a guest editor.

Bulletins of The Serving Library

Stuart Bertolotti-Bailey,

Angie Keefer, **David Reinfurt**,

Francesca Bertolotti-Bailey

Liverpool UK, 2011–...

The Serving Library on 2011. aastal loodud mittetulunduslik kunstnikeorganisatsioon, mille eesmärk on kunstnikekeske

hariduse arendamine kogumise, kirjastamise ja nendega seotud tegevuste kaudu.

Tegevused hõlmavad kaks korda aastas nii netis kui trükis ilmuvat ajakirja Bulletins of The Serving Library, püsiekspositsiooni raamatuid objektidest koosnevast arhiivist ning avalikku programmi töötubade ja muude üritustega. The Serving Library asub hetkel Liverpoolis, John Moores University kunsti- ja disainikooli galeriiruumides, kus toimuvad aeg-ajalt seminarid kunsti-, disaini- ja kirjutamise tudengitele ülikoolidest üle maailma ning regulaarselt avalikud loengud ja näitused, mis põhinevad Library arhiivmaterjalidel.

The Serving Library is an artist-run non-profit organization founded in 2011 to develop a shared toolkit for artist-centered education and discourse through related activities of publishing and collecting. It comprises a biannual journal (*Bulletins of The Serving Library*) published both online and in print, an archive of framed objects on permanent display, and a public program of workshops and events.

The Serving Library currently resides at Exhibition Research Lab, School of Art & Design at Liverpool John Moores University, where the gallery space serves as a “satellite seminar room” to host occasional classes for university-level art, design, and writing students from schools across the world, as well as a regular

series of public talks and exhibitions building upon the library’s archival material.

www.servinglibrary.org

Stuart Bertolotti-Bailey (1973, Suurbritannia) on graafline disainer, kirjanik, toimetaja ja õppejõud, kes hetkel elab ja töötab Liverpoolis. Ta õppis tüpograafia ja graafilise kommunikatsiooni erialal Readingi ülikoolis, oli üks esimesi tudengeid eksperimentaalses magistri-koolis Werkplaats Typografie ning sai praktikapõhise doktorikraadi vabades kunstides Readingi ülikoolist. Hetkel õpetab ta mitmes Inglise ülikoolis ning on Londoni kaasaegse kunsti instituudi disainijuh. Ta oli üks kunstiajakirja Dot Dot Dot (2000–2010) asutajaid ja toimeta-jaid, esialgu koos disainer Peter Bilaki ja hiljem David Reinfurtiga, mis muundus lõpuks Serving Library žurnaaliks Bulletins of The Serving Library (alates 2011). Alates 2006. aastast moodustab Bailey koos David Reinfurtiga kunstnikeduo Dexter Sinister, kelle tööd on osalenud paljudel näitustel muuseumides ja galeriides üle maailma; oma kirjutisi on nad avaldanud mitmetes omaalgatuslikes raamatutes.

Stuart Bertolotti-Bailey (1973, UK) is a graphic designer, writer, editor and teacher currently based in Liverpool. He studied Typography & Graphic Communication at Reading University, attended the experimental graduate school Werkplaats Typografie in Armhem, and was awarded a Practice-based PhD in Fine Art also from Reading. He now teaches in several universities in England and is currently Head of Design at the Institute of Contemporary Arts in London. He co-founded and edited the arts journal *Dot Dot Dot* (2000–2010), initially together with Peter Bilak and later David Reinfurt, which eventually turned into The Serving Library’s house journal *Bulletins of The Serving Library* (since 2011). He is one half of the artist duo Dexter Sinister with David Reinfurt (since 2006), who have exhibited their

work in several museums and exhibitions around the world and published their writing in a number of books. Angie Keefer (1977, USA) on kunstnik, kirjanik, õppejõud ja kirjastaja, kes elab hetkel New Yorgi osariigis. Aastal 1999. lõpetas ta Yale'i ülikooli. Tema töid on näidatud laialdaselt nii USAs kui Euroopas ja Lõuna-Ameerikas ning ta on koostöös teinud palju institutsioonidega, organi-seerimaks *performance*eid, seminare, vestluseid ja muid sündmusi. Ta on õpetanud Yale'i kunstiiikoolis ning Stockholmi Kuninglikus Kunstistuudis. Angie Keefer (1977, USA) is an artist, writer, teacher, and publisher currently living in upstate New York. She graduated from Yale University in 1999. She has exhibited extensively in the USA as well as Europe and South America, and worked with various organizations to stage performances, talks, seminars, and other series. She has held teaching positions at Yale University School of Art and the Royal Institute of Art, Stockholm.

David Reinfurt (1971, USA) on graafline disainer ja kirjanik, kes tegutsseb New Yorgis. Ta õppis North Carolina ülikoolis (lõpetanud 1993) ja Yale'i ülikoolis (MA aastal 1999). 2000. aastal asutas Reinfurt graafilisest disainist lähtuva koostööli põhineva praktika O-R-G inc. 2006. aastal asutas ta Stuart Bailey'ga duo Dexter Sinister. Koos Bailey'ga toimetas ja andis ta 2006–2011. aastatel välja ajakirja Dot Dot Dot. Ta on õpetanud mitmes Ameerika kunstiiikoolis, sealhulgas alates 2010. aastast järjepidevalt Princetoni ülikoolis. Tema töid on näidatud paljudel näitustel ja neid on mitme maineka muuseumi püsikolektsioonis.

David Reinfurt (1971, USA) is a graphic designer and writer based in New York City. He has studied in the University of North Carolina (BA in 1993) and Yale University (MFA in 1999). In 2000 Reinfurt formed O-R-G inc., a flexible graphic design practice composed of

a constantly shifting network of collaborators, and together with Stuart Bailey, established Dexter Sinister in 2006. With Bailey, he co-edited and co-published *Dot Dot Dot* from 2006–2011. Reinfurt has taught in Columbia University Graduate School of Architecture, Planning and Preservation, Rhode Island School of Design, Yale University School of Art and is currently holding a teaching position at Princeton University since 2010. He has exhibited widely and his work is included in the permanent collections of several notable museums.

Francesca Bertolotti-Bailey (1981, Itaalia) on Suurbritannias Liverpoolis elav ja töötav kuraator ja produtsent. Ta on osa Liverpooli biennaali korraldusmeeskonnast, üks partneritest Pariisi kuraatoragentuuris Council ning arendab hetkel projekti Los Angelese kuraatorifoorumiga Public Fiction. Ta sai magistrikraadi kunstihaldamise ja kultuuripoliitika erialal London City University's aastal 2007. Ta on kureerinud projekte mitmel kunstimesseidel ja -biennaalidel (Turin, Sharjah, Veneetsia jt.) ning töötanud galeriides ja mittetulunduslikes kunstiorganisatsioonides New Yorgis, Milanos ja Pariisis. Ta litus Serving Library meeskonnaga 2016. aastal, kui avati nende Liverpooli stuudio- ja galeripind.

Francesca Bertolotti-Bailey (1981, Italy) is a curator and producer based in Liverpool (UK). She works in the team of Liverpool Biennial, is an associate of the Paris-based curatorial agency Council and is currently working on a project with the Los-Angeles based curatorial forum Public Fiction. She received her MA in Arts Management and Cultural Policy at London City University in 2007. She has curated projects at several art fairs and biennials, notably in Turin (IT), Sharjah (UAE), Venice (IT) and others, and worked for galleries and not-for-profit arts organisations in New York, Milan and Paris. She joined The Serving Library in 2016, in concomitance with the opening of its Liverpool space.

David Reinfurt (1971, USA) on graafline disainer ja kirjanik, kes tegutsseb New Yorgis. Ta õppis North Carolina ülikoolis (lõpetanud 1993) ja Yale'i ülikoolis (MA aastal 1999). 2000. aastal asutas Reinfurt graafilisest disainist lähtuva koostööli põhineva praktika O-R-G inc. 2006. aastal asutas ta Stuart Bailey'ga duo Dexter Sinister. Koos Bailey'ga toimetas ja andis ta 2006–2011. aastatel välja ajakirja Dot Dot Dot. Ta on õpetanud mitmes Ameerika kunstiiikoolis, sealhulgas alates 2010. aastast järjepidevalt Princetoni ülikoolis. Tema töid on näidatud paljudel näitustel ja neid on mitme maineka muuseumi püsikolektsioonis.

David Reinfurt (1971, USA) is a graphic designer and writer based in New York City. He has studied in the University of North Carolina (BA in 1993) and Yale University (MFA in 1999). In 2000 Reinfurt formed O-R-G inc., a flexible graphic design practice composed of

91 Bulletins of The Serving Library #1–#12 Iga Bulletins of The Serving Library number koosneb peamiselt tellitud, värskest lugemismaterjalist ühel valitud teemal ja on eneseharimise eesmärgil suuna-

Näitusel on väljas kõik Bulletins of The Serving Library numbrid aastatest 2010–2017. Each new issue of *Bulletins of The Serving Library* is conceived as a bundle of primarily newly commissioned reading material organized around a theme for the ongoing self-education of an international audience of designers, artists, writers, and researchers whose interests span many disciplines. It is preceded by sister-journal *Dot Dot Dot*,

a literary arts and design publication active from 2000–2010. Presented at the exhibition are all of the issues of the *Bulletins* published in 2010–2017.

work in several museums and exhibitions around the world and published their writing in a number of books.

Angie Keefer (1977, USA) on kunstnik, kirjanik, õppejõud ja kirjastaja, kes elab hetkel New Yorgi osariigis. Aastal 1999. lõpetas ta Yale'i ülikooli. Tema töid on näidatud laialdaselt nii USAs kui Euroopas ja Lõuna-Ameerikas ning ta on koostöös teinud palju institutsioonidega, organi-seerimaks *performance*eid, seminare, vestluseid ja muid sündmusi. Ta on õpetanud Yale'i kunstiiikoolis ning Stockholmi Kuninglikus Kunstistuudis. Angie Keefer (1977, USA) is an artist, writer, teacher, and publisher currently living in upstate New York. She graduated from Yale University in 1999. She has exhibited extensively in the USA as well as Europe and South America, and worked with various organizations to stage performances, talks, seminars, and other series. She has held teaching positions at Yale University School of Art and the Royal Institute of Art, Stockholm.

David Reinfurt (1971, USA) on graafline disainer ja kirjanik, kes tegutsseb New Yorgis. Ta õppis North Carolina ülikoolis (lõpetanud 1993) ja Yale'i ülikoolis (MA aastal 1999). 2000. aastal asutas Reinfurt graafilisest disainist lähtuva koostööli põhineva praktika O-R-G inc. 2006. aastal asutas ta Stuart Bailey'ga duo Dexter Sinister. Koos Bailey'ga toimetas ja andis ta 2006–2011. aastatel välja ajakirja Dot Dot Dot. Ta on õpetanud mitmes Ameerika kunstiiikoolis, sealhulgas alates 2010. aastast järjepidevalt Princetoni ülikoolis. Tema töid on näidatud paljudel näitustel ja neid on mitme maineka muuseumi püsikolektsioonis.

David Reinfurt (1971, USA) is a graphic designer and writer based in New York City. He has studied in the University of North Carolina (BA in 1993) and Yale University (MFA in 1999). In 2000 Reinfurt formed O-R-G inc., a flexible graphic design practice composed of

work in several museums and exhibitions around the world and published their writing in a number of books.

Apparition of the Ampersand Elisabeth Klement Amsterdam, NL, 2015–...

“Apparition of the Ampersand” on brošüüridena kirjastatav raamat, mis uurib graafilise disaini äärealadel tegutsevate disainerite tööd läbi kirjutiste ja intervjuude. Samuti on seeria eesmärgiks dokumenteerida disainerite algatatud ja eestveetavaid projektiruumi ja galeriipindu ning uurida, kuidas see mõjutab nende disainitööd.

Apparition of the Ampersand is a book published in the form of a series of pamphlets that aim to define the extended field of the practice of graphic design through interviews and writings by practitioners working in the fringes of the discipline. The series also documents different former and active spaces that designers have initiated and are running, and how they reflect on their position working as a graphic designer.

Elisabeth Klement (1987, Eesti) on graafline disainer, kes elab ja töötab Hollandis Amsterdami. Ta vaab kunstiraamatute poodi San Serriffe, organiseerib Asteriski suvekooli, tegeleb tellimustööde ning omaalgatusliku uurimistööga. Ta lõpetas graafilise disaini osakonna Gerrit Rietveldi Akadeemias, kus ta hetkel ka õpetab, ja magistriprogrammi Critical Studies Sandbergi Instituudis.

Elisabeth Klement (1987, Estonia) is a graphic designer who lives and works in Amsterdam, The Netherlands. She divides her time between running the art book shop and venue San Serriffe, organizing Asterisk Summer School, her research and commissioned works as well as teaching. Graduated from the Gerrit Rietveld Academic graphic design department and Critical Studies department at Sandberg Instituut, she currently teaches graphic design at the Gerrit Rietveld Academic graphic design department.

92 #1: Apparition of the Ampersand (2015) Elisabeth Klementi mõtisklus kaas-

aegse graafilise disaineri rollide üle, mis toimib juhtkirjana tervele tema samanimelisele seeriale.

Elisabeth Klement’s essay on the roles of the contemporary graphic designer that functions as an editorial for the whole series of the same name.

93 #2: The Space Between Design and Print (2015) Intervjuu Louise Hold-Sideniusega kirjastus-, näituse- ja töötoa-üksusest Officin.

An interview with Louise Hold-Sidenius who runs the combined publishing house, exhibition space and workshop Officin.

94 #3: The Schizographic Designer (2015) Intervjuu Urs Lehniga kirjastusest Rollo Press, kes organiseeris Zürichis alternatiivharidusliku projektiruumi Corner College tegevust.

An interview with Urs Lehni of Rollo Press, who also organised the alternative education space Corner College in Zurich.

95 #4: In Order of Urgency (2016) Intervjuu graafilise disaini näitusepinna ja projektiruumi Fanfare eestvedajate Lotte van der Hoefi ja Freja Kir’iga. An interview with Lotte van der Hoef and Freja Kir who run the graphic design exhibition and project space Fanfare.

A School for Design Fiction

James Langdon Liverpool, UK, 2013–...

A School for Design Fiction (“Disainifiktiooni” kool) on naeruväärne, ent siiras alternatiivne õppekava disaineritele. Pärast asutamist 2013. aastal Zürichis on James Langdoni fiktiooni töötoa toimunud Suurbritannias (Londonis), Itaalias (Ravennas), Rootsis (Stockholmis) ja Kanadas (Vancouveris) ning kooli tegevus rändava õppe- ja kirjastamisplatvormina jätkub tänaseni.

Võttes aluseks kummalise uue žanri, mida võib nimetada disainifiktiooniks, on õppekava lähtepunktiks väide, et lugude jutustamine on disaini peamine ülesanne. Disainifiktioon (viidates *science fiction*ile ehk viimele/teaduslikule fantastikale) tähendab disainitud objekti, mida tehniliselt või kontseptuaalselt pole praegusel hetkel (veel) võimalik teostada. See on sisend, mis õhutab meid mõtlema eelarvamuste olemasolevate objektide suhtes või toimib kriitikana nende suunas. Luues visioone tulevikust või paralleelreaalsustest.

A School for Design Fiction is a ridiculous yet sincere (alternative) curriculum for designers. Founded at the Galerie für Zeitgenössische Kunst Leipzig in 2013, the school continues as an itinerant teaching and publishing platform. It has been

hosted in London (UK), Ravenna (Italy), Stockholm (Sweden) and Vancouver (Canada).

Stimulated by the curious genre of design fiction, the programme asserts storytelling as the primary function of design. A design fiction (to be read in the same register as science fiction) represents a designed object that—materially, functionally, or conceptually—cannot presently be realised. It is a suggestive form that prompts us to reconsider our assumptions about—or operates as a critique of—existing objects. It may do this by projecting into the future, or into a parallel reality.

James Langdon on sõltumatu graafline disainer ja kirjanik. Ta on Inglismaal Birminghamis asuva kunstnike poolt veetava galerii Eastside Projects üks kuuest direktorit ning Itinerant School for Design Fiction’i asutaja. 2012. aastal tunnustati teda auhinna-ga Inform International Award for Conceptual Design, mida annab välja Galerie für Zeitgenössische Kunst Leipzigis Saksamaal. Hetkel töötab ta inglise disaineri Norman Potteri (1923–1995) õpetajatoole keskenduva biograafia kallal.

James Langdon is an independent graphic designer and writer. He is one of six directors of the artist-run gallery Eastside Projects in Birmingham, UK; and founder of the itinerant School for Design Fiction. In 2012 he received the Inform International Award for Conceptual Design, presented by Galerie für Zeitgenössische Kunst, Leipzig, Germany. He is presently working on a biography of English designer Norman Potter (1923–1995) as a teacher.

96 A School for Design Fiction (Spector Books, 2014) “Disainifiktiooni” õppekava asutamist dokumenteeriv raamat,

mis jutustab meid ümbritsevast kultuurist väljamõeldud ajalooliste stsenaariumite kaudu.

A documentation of the founding of the School for Design Fiction through various imagined scenarios and the realization that storytelling is the primary function of design.

97 A School for Design Fiction Workbook (Motto Books, 2014) Kogumik viie “A School for Design Fiction” töötoa raames läbi viidud uurimustest.

A compilation of research done during five “A School for Design Fiction” workshops.

98 1:1:1 Documentaries in Print

Esther de Vries, Richard Niessen
Amsterdam, NL, 2016

“1:1:1” on üheksast trükisest koosnev ja hiljem üheks raamatuks koondatud seeria, milles pilt suhtleb tekstiga, reproduktsoon originaaliga ja disainer kliendiga. Seeria autorid olid huvitatud väljendusvormidest, mida disaini ja trükivahendite abil on võimalik saavutada. Iga trükise jaoks intervjuerisid autorid üht kunstnikku või disainerit, uurides viimase valitud teemast lähtudes nende töömeetodeid ja tööde reprodutseerimise eelistusi. Seejärel otsisid nad erinevaid viise, kuidas kombineerida teksti (intervjuude transkriptsioone) pildimaterjaliga (tööde reproduktsoonidega). Trükiseid kujundades ei püginud nad täiusliku, “objektiivse” taasesituse ega maksimaalse loetavuse poole, vaid proovisid vormiga tabada intervjueeritud kunstniku või disaineri iseloomu, luues tema visuaalse portree. Pealkiri “1:1:1” viitab lähedasele koostööle kolme osapoolle – disainerite, kunstniku ja trükikoja – vahel, aga ka originaali ja reproduktiooni või teksti ja pildi vahelisele suhtele. *1:1:1* is a series of nine publications in which ‘the image corresponds with the text, the reproduction with the original and the designer with the client’. The series is now rounded off and brought together in one book. The authors were interested in exploring forms of expression in designs and printed materials. In the case of each publication, they interviewed an artist or designer about his or her chosen theme, method of working and the representation of his or her work. They then looked for ways to combine text (the transcription of the interview) with images (reproductions of the work). They didn’t strive for perfect, ‘objective’ representations of the subject’s work, or for maximum legibility of the text, but tried to capture the spirit of the artist or designer, to form a visual portrait. The title *1:1:1* refers to a close collaboration between three parties (the designers, the artist and the printers), but also the relation between original and reproduction, or between text and images.

Richard Niessen (1972, Edam-Volendam, Holland) lõpetas Gerrit Rietveldi Akadeemia 1996. aastal. Sestsaadik tegutseb ta niinimetatud tüpograafilise müüri ladumisega, mille sisuks on “märkide, sümbolite ja ornamentide mittelineaarseteks struktuuri-deks ühtesulatamine”. Seda töökogumikku on Niessen esitlenud ka näitustel. Niessen teeb tööd ka erinevatele klientidele, kelleks on peamiselt kunstnikud ning näituseruumid ja -institutsioonid. Lisaks eksperimenteerib ta väljendusviisidega, tehes koostööd teiste disainerite ja kunstnikega erinevates omaalgatuslikes projektides. Richard Niessen (1972, Edam-Volendam) graduated from the Gerrit Rietveld Academy in 1996. Ever since he works on a body of work that he calls ‘Typographic Masonry’, which is the almost hermetic craft of forging amalgams of signs, symbols & ornaments in mostly nonlinear structures; he has created several exhibitions to show this oeuvre as well. Richard works for various clients including artists, exhibition spaces and organizations. In addition, self-initiated projects lead to experiments with presentation forms and collaborations with other designers and artists.

Esther de Vries (1974, Haag, Holland) lõpetas Gerrit Rietveldi Akadeemia 1998. aastal. Ta on spetsialiseerunud raamatute kujundamisele, tehes lähedast koostööd kunstnike, disainerite, muuseumide ja teistega. Alates 2007. aastast jagab ta studio-pinda Richard Niesseniga, kellega koostöös sündis üheksaosaline seeria 1:1:1, mille ta andis välja oma Rietveldi õpingute ajal asutatud väikekirjastuse Uitgeverij Boek alt. De Vries õpetab graafilist disaini Haagi kunstiülikoolis KABK. Esther de Vries (1974, The Hague) graduated from the Gerrit Rietveld Academy in 1998. She is specialised in bookdesign in close collaboration with artists, designers and museums like Paul Noble, Tejo Remy, Manon van Kouswijk, Boijmans van Beuningen, Stedelijk Museum, and others. Since 2007 she shares a workspace with Richard Niessen with whom she collaborated on the project *1:1:1* that she published under the name of ‘Uitgeverij Boek’, a small publishing house that started already during her studies on the Rietveld. Esther teaches graphic design at the KABK, Hague.

99 Taking a Line for a Walk

Nina Paim, Emilia Bergmark,
Corinne Gisel + Spector Books
2016

Ülesanded võivad anda juhiseid, kirjeldada harjutusi, püstitada probleeme, seada reegleid, pakkuda välja mängu, algatada protsesse ja visata õhku küsimusi. “Taking a Line for a Walk” juhib tähelepanu millelegi, mida peetakse sageli teisejärguliseks – ülesandele kui pedagoogilisele elemendile ja disainihariduse suusõnalisele artefaktile. Raamat koondab 224 disainihariduslikku ülesannet. Nii tänapäevaseid kui ka aja-looliseid näiteid ja erinevaid majandusundi tutvustav kogumik toimib teatmeteosena nii pedagoogidele, uurijatele kui ka tudengitele. Corinne Gisel’i essee vaatleb lähemalt erinevaid vorme, mida ülesanded võtta võivad, ning uurib erinevaid hariduslikke kontekste, milles need esinevad. Raamat sai alguse samanimelise näitusega rahvusvahelisel Brno graafilise disaini biennaalil 2014. aastal.

Assignments can give instructions, describe an exercise, present a problem, set out rules, propose a game, stimulate a process, or simply throw out questions. *Taking a Line for a Walk* brings attention

to something that is often neglected: the assignment as a pedagogical element and verbal artefact of design education. This book is a compendium of 224 assignments, edited by Nina Paim and coedited by Emilia Bergmark. A reference book for educators, researchers, and students alike, it includes both contemporary and historical examples and offers a space for different lines of design pedagogy to converge and converse. An accompanying essay by Corinne Gisel takes a closer look at the various forms assignments can take and the educational contexts they exist within. *Taking a Line for a Walk* derived from an exhibition of the same name at the International Biennial of Graphic Design Brno 2014 that was also conceived and realised by Nina, Emilia and Corinne.

Nina Paim on brasiilia graafiline disainer, kes tegutseb Šveitsis. Pärast lühidat majanduse filosoofia tudeerimist asus Paim graafilist disaini õppima Rio de Janeiros ja seejärel Amsterdamis Gerrit Rietveldi Akadeemias. Oma bakalaureuse lõpuprojektina korraldas ta Rios suvekooli disaineritele (2012). Nina Paim is a Brazilian graphic designer based in Switzerland. After a detour into economics and philosophy, Nina studied graphic design in Rio de Janeiro, and then at the Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam. Her Bachelor project was Escola Aberta, a temporary design school in Rio (Aug 6–11, 2012).

Corinne Gisel on šveitsi disainikirjutaja ja -uurija. Pärast Gerrit Rietveldi Akadeemia lõpetamist Amsterdamis 2012. aastal tegi ta peamiselt erinevatele klientidele disainitööd, kuid praeguseks on ta praktika pühendunud laiemas plaanis vahendamisele. Ta elab ja töötab Zürichis, õppides samal ajal magistri-programmis Zürichi kunstiülikoolis. Corinne Gisel is a Swiss designer turned design writer and researcher. Since graduating from the G. Rietveld Academie (NL) in 2012 she’s worked in editorial and visual identity design for various clients, but by now, her practice is moving more towards mediation in a larger sense. She currently lives, works and pursues a graduate degree in Cultural Publishing Studies in Zurich.

Emilia Bergmark on rootsi visuaalkunstnik, kes tegutseb Malmös ja Kopenhaagenis. Kombineerides kunsti- ja graafilise disainerialasid, lõpetas ta Gerrit Rietveldi Akadeemia 2012. aastal, osales ja juhtis seejärel aasta jagu alternatiivhariduslikku algatust School of the Damned ning teeb parasjagu magistrikraadi Kopenhaagenis. Emilia Bergmark is a Swedish visual artist living and working in Malmö and Copenhagen. She combined studies in art and graphic design at the G. Rietveld Academie, spent a year studying at, and running, the alternative education initiative ‘School of the Damned’ in London, and is now finishing her master’s degree at the Royal Academy of Fine Arts in Copenhagen.

Knock! Knock! Books

Else Lagerspetz, Loore Sundja
Tallinn, EE, 2016 – ...

Knock! Knock! Books on Else Lagerspetzi ja Loore Sundja loominguline projekt. Tegemine on fiktiivse kirjastusega, mis on seni välja andnud ühe mittefiktiivse raamatu (“Knock! Knock! Books. Notes, Memories and Fictional Accounts of the Published Works”, 2016, avaldatud koostöös kirjastusega Lugemik). Viimase aasta jooksul on Knock! Knock! Books kaasa loonud ka koostööprojektides erinevate kunstnike ja disaineritega ning võtnud osa raamatumesisidest ja grupinäitustest. Knock! Knock! Books peab end kultuuriteooria fännilektüüriks ja seiklusteks kunstikriitikas. Knock! Knock! Books is an ongoing project by Else Lagerspetz and Loore Sundja. It is a fictional publishing house that has so far created one nonfictional book (*Knock! Knock! Books. Notes, Memories and Fictional Accounts of the Published Works*, 2016, co-published with Lugemik) and taken part in various projects with other artists and designers. In the past year Knock! Knock! Books has also participated in book fairs and group exhibitions. Knock! Knock! Books manifests itself as fan-fiction to cultural theory and adventures in art criticism.

Nii Loore Sundja kui Else Lagerspetz lõpetasid Eesti Kunstiakadeemia graafilise disaini osakonna aastal 2016 ja on sellest ajast töötanud koos erinevate projektide kallal. Nad on enamjaolt tegutsenud disainihariduse vallas, andes kursusi nii keskkoolides kui ka Kunstiakadeemias. Loore Sundja and Else Lagerspetz both graduated from the department of graphic design of the Estonian Academy of Arts in 2016 and have since been working together on different projects. They have mainly been involved in the field of design education, giving courses in high schools and at the EAA.

100 Knock! Knock! Books: Notes, Memories and Fictional Accounts of the Published Works (Lugemik, EE, 2016)

“Notes, Memories and Fictional Accounts...” koondab endasse seitse lugu olematutest raamatutest. Luues paralleele reaalse aja- ja kultuurilooa, ehitavad peatükid ühtse alternatiivse, pooltegeliku keskkonna. Juturaamatu formaadis trükist ehivad neli erinevat ümbriskaant, mis viitavad neljale kirjeldatud fiktiivsele raamatule. *Notes, Memories and Fictional Accounts...* comprises of seven stories about non-existent books. Creating parallels with actual history and cultural theory, the chapters build a complete and alternative realm. The paperback comes in four different dustjackets that point to four different fictional books introduced in the text.

101 Convos Daniel Seemayer (Pub) Amsterdam, NL, 2017

Pub on Daniel Seemayeri initsieeritud interdistsiplinaarne algatus, mille eesmärgiks on luua pinnas struktureeritud kirjastamiseks Sandbergi Instituudis (Gerrit Rietveldi Akadeemia magistriprogramm Amsterdamis). Pub on platform, mis soodustab tudengite ja kolmandate osapoolte vahelist koostööd ning distsipliinideüleseid kokkupuutepunkte, leides erinevaid võimalusi selleks just kunstiülikooli magistriprogrammi kontekstis. Pubi esimene raamat “Convos” (“Vestlused”) koosneb intervjuudest erinevate kaasaegsete omaalgatuslike kirjas-tamispraktikate taga olevate inimestega. Toimides uurimistööna Pubi käimalükkamise jaoks, puudutab kogumik teemasid nagu kureerimine, autorlus, omand, poliitika, tehnoloogia, kogukonnad, arhiivid, võrgustikud ja ajalugu. Pub is an interdisciplinary initiative that aims to structure and establish a publishing practice at the Sandberg Institute (Master’s of the Gerrit Rietveld Academy, Amsterdam) founded by Daniel Seemayer. While investigating the possibilities within the context of an artistic master programme, it functions as a hub and platform to identify interdisciplinary connections and accelerate collaborations amongst the students and third parties. The book *Convos* is an enquiry into contemporary issues and tendencies in independent publishing practices conceived as a compilation of dialogues to inform Pub’s practice. In conversation with Delphine Bedel, Tom Clark, Florian Cramer, Mariana Lanari, Silvio Lorusso, Koen Nutters, TXTbooks and Pieter Verbeke the interviews touch upon a broad scope of topics from curation to authorship, ownership and politics, technology and communities, to archives, networks and history.

Daniel Seemayer (1990) on saksa graafiline disainer, kes lõpetas hiljuti Sandbergi Instituudi disainiosakonna ning tegutseb hetkel Baselis (CH). Oma töös tegeleb ta enamjaolt raamatute, identiteetide, plakatite ja muu trükimeediaga, millele läheneb pigem protsessi-kui tulemuspõhiselt. Tema tegevus on mõjutatud huvist mikro- ja makrotüpograafiliste süsteemide, toimetamise, kirjastamisdiskursuste ja nende kõigi omavahelise sünergia vastu. Daniel Seemayer (1990) is a German graphic designer, currently based in Basel (CH), who recently graduated from the design department of the Sandberg Institute (Master’s of the Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam, NL). With a strong focus on micro- and macro-typographic systems, editorial work, publishing discourses and the synergy of these elements, his scope of works mostly includes books, posters, identities and other printed matter that underlie a process-driven approach.

Werker Magazine

Rogier Delfos, Marc Roig Blesa
Amsterdam NL, 2009–...

Ajakiri Werker on kontekstipõhine väljaanne, mille keskseteks teemadeks on fotograafia ja töö. Werker uurib võimalusi, kuidas anda tänapäeval edasi töö olemust. Milline on töö postfordistlikus ühiskonnas? Kuidas algatada kollektiivset, kriitilist ja domineerivale meediale vastanduvat praktikat oma tööst rääkimiseks? Mille jaoks ja kellele?

1920ndate aastate töölisfotograafialikumine oli esimene kord, kui amatööripiltikud kasutasid fotomeediumit poliitiliselt ja kollektiivselt. Ajakiri Werker, mille nimi on liikumises inspireeritud, huvitub sellele omasest radikaalsest fotograafia rakendamisest kriitika ja eneseväljendusvahendina.

Seni on avaldatud kaksteist erineva fookusega ajakirja Werker "numbrit", mis on kõik teostatud eri formaatides ja meediumites. Mitmesugustes kontekstides (kunstiakadeemia, muuseum, linnajagu, internet...) loodud ja levitatud ajakiri uurib ja rakendab olenevalt publikust erinevaid kommunikatsioonistrateegiaid. Väljaannete nummerdamine pole kronoloogiline, vaid vihib iga numbri keskele töömeetodile.

Werker is a contextual publication about photography and labour that inquires into the possibility of formulating a contemporary representation of work.

In which forms does work appear in post-fordist society? What representations of labour are being produced nowadays? How can we activate a critical and collective practice of self-representation as a form of resistance to the dominant media? For what purpose? For which audience?

The Worker Photographers from the 1920s were the first amateur photographers to use the camera politically. They were pioneer in what we could call a 'civil and collective use' of photography. Far from having a rhetorical approach to Worker Photography, Werker Magazine is interested in their radical practice of photography based on self-representation, self-publishing and image critique.

Until now, twelve 'issues' of *Werker* have been produced. All of them use different media, have different sizes and types of contents. They have been realised and distributed in a variety of contexts (a fine arts academy, a museum, a neighborhood, the Internet...), thus exploring a range of interaction strategies, specific to its audiences. The numbering of the issues is not necessarily chronological but refers to the working method that is key to each edition.

www.werkermagazine.org

Marc Roig Blesa ja Rogier Delfos asutasid kollektiivi Werker 2009. aastal Amsterdamis. Kollektiiv uurib poliitilise dokumentatsiooni ajalugu erinevates riikides, kogudes temaatilist fotomaterjali ja trükiseid, ning proovib leida viise sellele omaste töömeetodite ja eesmärkide taaselustamiseks läbi omaalgatusliku kirjastamise, pildianalüüsi ja kollektiivsete õppimisprotsesside. Kollektiivi tegevus ühendab kaasaegset kunsti, haridust, disaini ja aktivismi. Nad kirjastavad, võtavad osa näitustest, õpetavad Gerrit Rietveldi Akadeemias ning annavad töötubasid. Uued projektid on alati nende endi algatatud, kuid ellu viidud koostöös suuremate kunstistitutsioonidega. Kollektiivi eesmärgiks on luua laiahaardelisi sotsiaalseid võrgustikke, et seista vastu kapseldumisele kunstimaailmas. Nad on liikmed organisatsioonis Aktie Schone Kunsten, mis koondab kultuuri- ja majapidamistöötajaid (sh ka sisserännanuid), kes võitlevad ebakindlate tööttingimuste vastu Hollandis ja rahvusvaheliselt. Kollektiiv püüab muuta ka kodutööde ja hoolitsusmajandusega seotud ühiskondlikke eelarvamusi: ühe osana sellest löid nad online-platvormi Werker 3 pealkirjaga "Kodutöötajate fotograafiline võrgustik", mis julgustab kodu- ja koristustööde tegevaid inimesi oma kogemusi jagama.

The Werker Collective is initiated by Marc Roig Blesa and Rogier Delfos in Amsterdam in 2009. It researches the tradition of radical documentary in different countries by collecting images, books, documents and printed matter. Their practice looks into ways of reactivating their working methodologies, based on self-representation, self-publishing, image analysis, and shared learning processes. Their work functions mostly within the field of contemporary art, but it is situated in-between art, education, design and activism. They self-publish, take part in exhibitions, teach at the Gerrit Rietveld Academie and often give workshops. New projects are always initiated by the Collective, but are often produced in collaboration with art institutes. They believe in the importance of building intersectoral networks of solidarity to resist a clustered idea of the art world.

Working on this ideal, they are members of Aktie Schone Kunsten, a coalition of cultural workers and domestic workers that fights against the precarious working conditions of migrant domestic workers in The Netherlands and internationally. They also campaign to change the perception of reproductive labour and the economy of care in our society: part of this is the ongoing online project *Werker 3: Domestic Worker Photographer Network* that encourages domestic workers to share their stories.

102

Werker 6: Cinema Diary (2013)
"Cinema Diary" koosneb dokumentatsioonist 30-aastase filmikunstniku Matthijs Diederiksi kaheaastasest kogemusest poole kohaga töökohal Pathe Arena kinos Amsterdamis (2008–2010). See on esimene osa fotoraamatute sarjast Werker 6, mis peegeldab amatöörfotograafia kaudu tänapäeva noorte tööliste töötingimusi. *Cinema Diary* presents images and documents of Matthijs Diederiks (30, filmmaker, Amsterdam). It is photographed and collected during his work at cinema Pathé Arena in Amsterdam, his side job from 2008 until 2010. *Cinema Diary* is the first issue of *Werker 6*, a collection of photo-books that reflect on the current working conditions of the youth through modes of self-representation and amateur photography.

103

Werker Materials 1,2,3: On Art Education (2016)
Trükises on kolm progressiivset kunstiharidusest kõnelevat dokumenti, mis adresseerivad viimaste aastate jooksul Hollandis rakendatud kasinuspoliitikat. 2014. aastal muutis Hollandi valitsus kõik senised õpilasstipendiumid õppelaenudeks, eirates põhimõtet, et haridus võiks olla inimõigus. Nüüdsest alustavad kõik ülikoolilõpetajad oma iseseisvat elu võlglastena,

olles elu jooksul kohustatud tagasi maksma summa suurusjärgus 21 000–25 000 €. This publication presents a sequence of three documents on the subject of progressive art education that were gathered in consideration of the recent austerity politics in the Netherlands. In 2014, the Dutch government passed a bill that turned all previous student grants into loans. Graduates from higher education and University will now start their work life as debt citizens with an average due of between 21.000 and 25.000 €. The paradigm of education as a universal human right is thus further defied by this transformation.

104

Werker ABC: An Illustrated Post-Marxist Reader (2009)
Werker ABC on laserprintitud trükisekogumik, mis kõrvutab märksõnade "noor mees töö" kaudu erinevatest internetiallikatest leitud pilte poliitiliselt vasakpoolse teooriakirjandusega. *Werker ABC* is a self-produced publication that relates imagery of 'young men at work' assembled from many different sources on Internet with contemporary left-wing theory about labour also derived from Internet.

105

Werker 2: A Visual History of the Young Worker (2011)
Kasutades raamatuid ja muid dokumente 1920ndate aastate töölisfotograafia liikumise kohta, mille kollektiiv Werker on kogunud antikvariaatidest Hollandis, Belgias, Saksamaal, Šveitsis, Hispaanias ja Ameerikas, konstrueerib see trükis Noore Töölise visuaalse ajaloo. From Werker Collective's collection of Worker Photographer publications and other documents depicting labour found in second-hand bookstores and antiquaries from Holland, Belgium, Germany, Switzerland, Spain and USA, a visual History of Labour is articulated, centered around the figure of the Young Worker.

106

Werker 7: The Language of Revolution (2012)
Ajalehte Werker 7 peaks eelkõige lugema ja arutama koos teistega, laotades selle lehed kooli- või koduseinale, tänavapinnale või linnaväljakule. Mis on revolutsiooniline pilt? Millised esteetilised elemendid on osa revolutsiooni läbiviimisest? Kas revolutsiooni keel on universaalne, globaalne? Mis osa mängib selles fotograafia ja massimeedia?

Werker 7 is meant to be read and discussed collectively, displayed as separate pages on a wall at home, at school or on the floor of a public square... What is a revolutionary image? Which aesthetic elements are involved in the making of a revolution? Does revolution have a global language? What role does photography and the mass-media play in all this?

107

Werker 2: A Spoken History of the Young Worker (2016)
2011. aasta väljaandega Werker 2 samal põhimõttel toimiv meedia-kogumik, mis sisaldab näitlemisharjutust Image Act, mille jaoks oli sama materjali esitaval näitusel üles seatud lavapind. Compiled on a similar principle to the 2011 edition of *Werker 2*, the collection of media also features *Image Act*, a collective reading for which a stage was set up at the exhibition that showcased the same visual material.

108

Bandage #1: Valeriana Officinalis (2017)
Seeria "Bandage" iga väljaanne arendatakse välja koos kellegagi, kes kasutab regulaarselt narkootikumide või muud uimastavat ainet, et leevendada neoliberaalse majandusega kaasnevat negatiivseid elutingimusi. Esimene "Bandage" on pühendatud palderjanile. The *Bandage* series explores the palliative (from the latin: pilliare, "to cloak.") effects of annunciation and self-publishing. Each bandage is developed with a person that uses a drug or substance regularly to soothe the negative side effects of neoliberal economy on their body and/or mind. The first *Bandage* is dedicated to Valeriana Officinalis.

109

So Many Dark Gifts

Smoke&Dust/019
+ Art Paper Editions
Ghent, BE, 2014

"S&D#024/APE#047: So Many Dark Gifts" annab ülevaate kunstnikekollektiivi Smoke & Dust esimese viie aasta tegevusest ning sündmustest, mis toimusid nende projekti-ruumis 019 selle esimesel tegevusaastal. Trükis kirjastati koos näitusega "A Room Filled With Electro-Magnetic Transmissions & Gestures Of Absence" (Be-Part Platform for Contemporary Art in Waregem, Belgia). Tegemine esimese osaga seeriast, mis keskendub 019-s toimuvatele sündmustele. Sabotage And Complicity", järgnes aastal 2016 ning hetkel töötab Smoke & Dust kolmanda väljaande, "Museum Of Moving Practice", kallal. *S&D#024/APE#047: So Many Dark Gifts* gives an overview of the first 5 years of the activities of art collective Smoke & Dust and the first year of the events at its project space 019. It was made to accompany the exhibition *A Room Filled With Electro-Magnetic Transmissions & Gestures Of Absence* at Be-Part, Platform for Contemporary Art in Waregem, Belgium. The book was a starting point for a series of publications revolving around the activities in 019: a similar compilation, *S&D#024/APE#069: Sabotage And Complicity* followed in 2016, and Smoke & Dust are currently working on the third edition named *Museum Of Moving Practice*. 019-ghent.org

Projektiruum 019 on kunstikekollektiivi Smoke & Dust (algatanud aastal 2008 Valentijn Goethals, Tim Bryon ja Tomas Lootens) üheksateistkümnes projekt, mis asub 450 ruutmeetri suuruses endises

keevitustehases Gentis, Belgias. 019 kutsub kohalikke ja rahvusvahelisi kunstnike, graafilisi disainereid, heliloojaid, kollektiive ja teisi loomingulisi praktiseerijaid uurima, avastama ja realiseerima selle hoone ja ümbruse potentsiaali erinevates omaalgatuslikes projektides.

Algselt mittetulundusliku plaadifirma ja kirjastuse Smoke & Dust eesmärk oli levitada kaasaegset muusikat sarnase tausta ja visiooniga artistidelt. Iga väljalase sündis tihedast koostööst plaadifirma ja kunstnike vahel, lootuses, et visuaalkunsti (kaks kolmandikku S&D'st on graafilised disaineriid) ja muusika tähelepanelik kokkukulatamine tekitab uue, tervikliku ja harmoonilise kvaliteedi. Tasapisi liikus Smoke & Dust'i fookus muusikalt performance'i ja visuaalse kunsti suunas ning peale 18 albumi üllitamist sai 19. ettevõtmiseks projektiruum: intentsiivne koostöö arhitekt Oliver Goethalsi ja paljude teistega. 019 is the nineteenth project of Smoke & Dust, an artist collective founded in 2008 by Valentijn Goethals, Tim Bryon and Tomas Lootens. Centered in a 450-square-meter former welding factory in the Old Docks area of Ghent, Belgium, 019 invites a diverse range of local and international artists, graphic designers, composers, collectives, and other creative practitioners to explore the potential inside and around the building. Originally functioning as a non-profit record label and publishing house, Smoke & Dust's objective was to distribute contemporary music that was made by artists who share a common vision and background. Every release was an intense cooperation, intertwining the artwork (two thirds of S&D are graphic designers) and the music meticulously in order to make a new, coherent and balanced entity. Slowly the focus switched from music to performance and visual arts. After releasing 18 records, the 19th project became a project space—an intense collaboration with architect Olivier Goethals with the help of many others.

110

INCREDIBLE EDITION [The Breakup]

Daniel K Y Norregaard
London, UK, 2016

"INCREDIBLE EDITION [The Breakup]" on uudistekanalaid ja nende eesmärke uuriva projekti tulemus. Analüüsid uudislugude tekstuaalset ja visuaalset retoorikat alternatiivsemast vaatepunktist kui tavapärase ajakirjanduslik praktika, üritab projekt subjektiivsete loominguliste visuaalsete narratiivide abil paljastada uudismeedia tahke, mis on paljale silmale märkamatud või tugevalt tööstuse poolt defineeritud. Raamat on katse astuda välja traditsioonilisest ajakirjanduslikust kriitikatüklist, aeglustada protsesse ning uurida meile esitatava informatsiooni materiaalsust ja selles leiduvaid erinevaid tõesid.

INCREDIBLE EDITION [The Breakup] is the outcome of an ongoing research project, looking into news media outlets and their agencies. The project is an exploration of the language of the news, textual as well as visual, from an alternative perspective than that of a traditional journalistic practice. It is an attempt to expose areas which are not apparent to the naked eye or defined by the industry, by means of subjective, creative, and visual narratives. It is to be considered as a stepping-out of the traditional journalistic cycle of criticism in order to slow things down and essentially explore the materiality of the information and the various truths that lies within.

Daniel Kang Yoon Nørregaard (1986, Seoul, Lõuna-Korea) on Taani graafiline disainer, kes elab ja töötab Londonis, Suurbritannias. 2012. aastal lõpetas ta Gerrit Rietveldi Akadeemia Amsterdamis, Hollandis. Pärast töötamist erinevates Amsterdamis ja Londoni disainistuudioties jätkas ta õpinguid Londoni ülikoolis Royal College of Art.

Pärast lõpetamist 2016. aastal asutas ta koos Guillaume Chuard'iga graafilise disaini stuudio Ard. Lisaks sellele ning oma jätkuvalle uurimisprojektile uudismeedia kohta õpetab Daniel ja annab töötube erinevates institutsioonides ja ülikoolides Suurbritannias ja mujal. Daniel Kang Yoon Nørregaard (1986, Seoul, South Korea) is a Danish graphic designer based in London, United Kingdom. In 2012 he graduated from the Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam, the Netherlands. After working for various studios in Amsterdam and London, he continued his studies at the Royal College of Art in London where he graduated from in 2016. Upon finishing his studies, he and Guillaume Chuard founded studio Ard—a graphic design and art direction studio. Besides running Ard and his current research project, Daniel is also teaching and running various workshops at different institutions and universities both in the UK and internationally.

111 Shut Up I'm Counting!

Felix Salut + Spector Books
Amsterdam, NL, 2014

Raamat “Shut Up I'm Counting!” on filmistsenaarium, mis räägib keerulises ja korrapäratas maailmas aset leidvat lugu: Tara ja Ohio on lõksus sümbolitest, süsteemidest ning katkenditest koosnevas reaalsuses, millest nad ei oska välja pääseda. Otsides X-märki, mis näitaks neile põgenemisteede, ning juhindudes Oraakli saladuslikest mõistatustest, satuvad nad filosoofilisse seiklustekeerisesse. The book ‘Shut Up I’m Counting!’ is a film script. The story is set in a complex and erratic world. Tara and Ohio are trapped in a reality packed with symbols, systems and fragments. They don’t know how to escape from it. They are looking for the sign ‘X’ to show them the WAY OUT. Guided by the Oracle with its mysterious riddles, a turbulent and philosophic adventure story evolves.

112 Signature Strengths

Boy Vereecken +
La Loge & Sternberg Press
Brussels, BE, 2016

Esmakordsel ilmumisel põhjustasid mass-toodetud pehmeaanelised juturaamatud kirjastusrevolutsiooni. Kriitikud põlgasid need madalalabaliseks meelelahutuseks, kuid see ei kahandanud nende populaarsust. Samas tasus ärimudel end vaevu ära: hinnad olid niivõrd madalad, et kasumi tootmiseks pidid raamatud müüma uskumatutes kogustes. Nii kujunes välja üks tööstuslikest normidest, millega müügiedu kasvatada: enamike novellide kaantele lisati pilt provokatiivsest, väheses riietuses naisest. Paljud lugejad langesid võrgutuse ohvriks, kuid õige pea kaotas see korduv ahvatlus oma mõjuvõimu.

Samaaegselt kinnitas toidupoodides kanda vastupidine, essentsialistlik suund. Bränd No Frills esitles oma tooteid ilustamata, tagasihoidlikes pakendites, jättes mulje, nagu mingit müügikavatsust toodete lihtsas kujunduses ja napis kirjelduses (“SALATI-KASTE”, “PUUVILJAHOIDIS”, “PUHASTUSVAHEND”) ei eksisteerikski. No Frills eemaldas pakendilt tavapärase imala turunduskeele ning asendas selle avameelse, lihtsa ja selge tootepakkumisega.

Sellest otsekohesest lähenemisest inspireerituna arendasid Terry Bisson ja loovjuht Frank Kozelek 1980ndatel välja novelliseeria “No Frills”. Boy Vereeckeni kavandatud ja toimetatud raamat “Signature Strengths” sisaldab täismahus nelja raamatut, mis seeria raames välja anti –

“Western” (“Vestern”), “Mystery” (“Krimi”), “Science Fiction” (“Ulme”), ja “Romance” (“Romantika”) – ning kriitilisi tekste žanrikirjanduslike eksperimentide ja masskirjastamise kohta. When first introduced, mass-market paperbacks sparked a publishing revolution. Critics despised them as lowbrow diversions, which did not impact their popularity. But the business model barely worked. Prices were so low, the books needed to sell in incredible numbers to make a profit. An industry norm emerged to pump up sales, whereby most of the novels were wrapped with images of women in provocative settings and states of undress. Many readers were duly provoked to purchase, but this recurring allure eventually lost its sway.

Simultaneously, an opposing theme of essentialism was asserting itself in grocery stores. The No Frills brand presented goods in unadorned packaging. It was as if the very intention to sell had been excised from the label’s straightforward design and terse declaration of contents—SALAD DRESSING, FRUIT PRESERVES, LAUNDRY DETERGENT. No Frills stripped the cloying appeal of traditional marketing and replaced it with a candid offering of canned beets and corned beef, pure and plain.

Inspired by this direct approach, Terry Bisson and art director Frank Kozelek developed the *No-Frills* book series in the early 1980s. *Signature Strengths*, conceived and edited by Boy Vereecken, reproduces in full the four books published in the series—*Western*, *Mystery*, *Science Fiction*, and *Romance*—as well as critical evaluations of the fascinating experimental endeavor in genre writing and mass-market publishing.

Felix Salut (kodanikunimega Weigand) on Saksa päritolu graafiline disainer, kes elab ja töötab Amsterdamis, Hollandis. Pärast disainiõpinguid Berliinis (UDK, 2001), Amsterdamis (Gerrit Rietveldi Akadeemia, 2003) ja Arnhemis (Werkplaats Typografie, 2005) töötas ta mõned aastad vabakutselisena disainiduo Mevis & van Deursen juures, ehitades samaaegselt üles omaenda disainipraktikat. 2014. aastal asutas ta endanimelise stuudio, mille keskseks ideeks on “stuudio kui laboratoorium”, väärtustades katsetamist, uurimist ja õppimist. Tema tüpograafiast inspireeritud tööd võtavad ka teisi vorme kui graafiline disain, liigitudes moe, filmikunsti ja toote-disaini valdkonda. Felix õpetab regulaarselt ülikoolised Lyonis ja Amsterdamis.

Felix Salut (aka Felix Weigand) is a German graphic designer based in Amsterdam, the Netherlands. After studying at the UDK Berlin (2001), Gerrit Rietveld Academy in Amsterdam (2003) and Werkplaats Typografie in Arnhem (2005), he worked as a freelance designer for the designer duo Mevis & van Deursen from 2006–2008 while building up his own practice as a graphic designer at the same time. In 2014, he founded Studio Felix Salut with the idea of ‘the studio as laboratory’—embracing the idea of study and experiment. Stemming from an interest in typography, works find form not only in graphic design but also in fashion, film and objects. Felix Salut teaches on a regular basis at ENSBA Lyon and Gerrit Rietveld Academy in Amsterdam.

Boy Vereecken juhib 2009. aastal Brüsselis asutatud sõltumatut graafilise disaini stuudiot. Kirjeldades oma töömetoodikat kui “As Found” (“nagu leitud”), on ta keskendunud trükistele ja kohaspetsiifilistele installatsioonidele, tuues elujõulise paindlikkuse tänapäeva visuaalsete identiteetide tavapärasesse keelde. Suure osa stuudio tegevusest moodustab uurimistöö tellimustega seotud teemade kohta.

Vereecken loob visuaalseid identiteete mitmetele institutsioonidele. 2012. aastal alustas ta doktoriõpinguid Antwerpis; ta on õpetanud ka ülikoolides Instabulis, Veneetsias, Amsterdamis ja Los Angeleses. Boy Vereecken runs an independent, Brussels-based graphic design studio founded in 2009. He is focused on printed matter and site-specific installations, and describes his methodology as “As Found”, bringing a vital flexibility to today’s visual identity language. A greater part of the studio’s activity or practice is put into research surrounding the commissioned topics.

Vereecken works on projects (visual identities) for a wide variety of institutions, such as KIOSK (Ghent, BE), La Loge (Brussels, BE), Kunsthalle Wien (Vienna, AT). In 2012 he took on doctoral studies at Sint Lucas School of Art Antwerp and the University of Antwerp. He has taught also at Marmara Üniversitesi Istanbul (TR), Università luav di Venezia (IT), Sandberg Institute Amsterdam (NL) and Otis College of Art and Design Los Angeles (US).

Four Corners Books

Richard Embray, Elinor Jansz, John Morgan Studio
London, UK, 2004–...

Richard Embray ja Elinor Janszi 2004. aastal asutatud Four Corners Books kirjastab kunsti- ja kunstiajaloolisi raamatuid, pühendudes laias plaanis visuaalkultuurile, selle loojatele ja avaldumisiisidele. Kirjastuse seeria “Familiars” kujutab endast klassikaliste ilukirjandusteoste uuversioone, mille on koostöös graafiline disainer John Morganiga kujundanud erinevad kunstnikud, võttes hoolikalt arvesse novellide ja lühijuttude ajaloolist tausta. Seeria nomineeriti 2011. aastal Briti disainiauhindadele. Established in 2004 by Richard Embray and Elinor Jansz, Four Corners Books publishes art and art history books. It aims to celebrate a broad range of visual culture, and to challenge expectations about where it is found, what it looks like and who makes it. Its Familiars series features different artists’ and graphic designer John Morgan’s responses to classic novels and short stories, taking into account their respective historical backgrounds. It was nominated for the Brit Insurance Design Awards 2011. www.fourcornersbooks.co.uk

Nii Richard kui Elinor sündisid 1976. aastal Londonis. Pärast kohtumist kunstiajaloo erialal ülikoolis said nad aru, et huvituvad rohkem visuaalkultuuri sellistest aspektidest, mis ajaloolistesse kaanonitesse ei jõua. Enne selle huvi manifesteerimist kirjastusena Four Corners Books töötas Elinor Jansz kunstigaleriis ja Richard Embray kirjastamises. Richard and Elinor were both born in London in 1976. They met at college studying art history together; it was while there that they realised they were both more interested in the visual culture that gets missed when history is looking the other way than what was on the syllabus. Before setting up Four Corners Books, Elinor Jansz worked in an art gallery and Richard Embray worked in publishing, after a number of years they got together to form Four Corners which sets out to make books about creativity in unexpected places.

John Morgan asutas oma stuudio aastal 2000 ja on praeguseks saanud üheks oma ala juhtivaks nimeks Suurbritannias, olles rahvusvaheliselt tuntud lähedase koostöö poolest kunstnike, arhitektide ja kultuuri-instituutsioonidega, sh Tate Britain, ajakiri ArtReview. Inglise kirik it. Alates 2016. aastast opetab John Düsseldorfis Kunstiakadeemias. John Morgan studio was founded in 2000 and has become one of the leading design practices in the UK. The studio has developed a particular international reputation for close working relationships with artists, architects and cultural institutions, including Tate Britain, *ArtReview* magazine, Church of England and many more. Since 2016, John teaches at Kunstacademie Düsseldorf.

113 The Picture of Dorian Gray (2007)
Gareth Jones’i visioon Oscar Wilde’i klassikust “Dorian Gray portree”

1970ndate Pariisis toimuva kostüümidraamana. Raamatu suur formaat viitab teose esmailmumisele ajakirjas. Kasutatud kirjatüübid on ITC Benguiat (pealkirjad), Times New Roman Italic (eessõna), Garamond (tekstifont). Gareth Jones has re-imagined *The Picture Of Dorian Gray* as a costume drama set in 1970s Paris, in a large format edition that returns the book to its origins in a magazine. The typefaces used are: ITC Benguiat, for the cover and headers; Times New Roman Italic for the preface; and Garamond for the main body text.

114 Dracula (2008)
Kollane kõvakaaneline raamat (nagu ka kõige esimene Suurbritannias ilmunud “Dracula”) sisaldab James

Pyman’i illustratsioonid ja iga tegelase jaoks kasutatud erinevat, raamatu ilmumise ajal (19. sajandi lõpul) kasutusel olnud kirjatüüpi. The yellow cloth-bound book (just like the first UK edition of Dracula) has been typeset with a different typeface for each character, with fonts based on those in use at the time of the book’s original publication (1890s). Illustrations by James Pyman.

115 Vanity Fair (2010)
Donald Urquhart’i 1930ndate Hollywoodi stiilis illustratsioonid keskenduvad peategelane Becky Sharp’ile,

rõhutades tema tugevat karakterit. Peatükkides, kus Sharp’i ei esine, puudub ka illustratsioon. Kasutatud on Eric Gilli kirjatüüpe Perpetua ja Felicity (valitud osalt ka nende naiselike nimetuste järgi). Donald Urquhart’s illustrations in the style of 1930’s Hollywood focus on Becky Sharp, the main character of the novel. Her strong will and persona are emphasised by illustrating only those chapters where Sharp is present. The typefaces used are Perpetua and Felicity (partly chosen for their feminine names), both designed by Eric Gill.

116 Some Canterbury Tales (2014)
Kunstnik Marvin Gaye Chetwynd’i lemmikjutud Geoffrey Chaucer’i 15. sajandi raamatust “Canterbury

lood”. Põhjalikult illustreeritud raamat ühendab kollaažitehnikas kesk- ja kaasaegset pildimaterjali. Artist Marvin Gaye Chetwynd has selected her favourite tales from Geoffrey Chaucers 15th century book Canterbury Tales and produced a heavily illustrated, collaged book that mixes Medieval and contemporary imagery.

The Last Books

Phil Baber, Snejanka Mihaylova Amsterdam, NL, 2009 –...

The Last Books on Phil Baberi ja Snejanka Mihailova algatatud kirjastamisprojekt, mis põhineb nende huvil ilukirjanduse, filosoofia ja näitekunsti vastu.

The Last Books is a publishing project initiated by Phil Baber and Snejanka Mihaylova based on an interest in literature, philosophy and performing arts. www.thelastbooks.org

Philip Baber on kirjanik, kirjastaja ja raamatu-kujundaja, kes elab ja töötab Amsterdamis. Alates 2015. aastast õpetab ta kirjutamist ja juhendab tudengite lõputöid graafilise disaini osakonnas Gerrit Rietveldi Akadeemias.

Philip Baber is a writer, publisher, and book designer living in Amsterdam. Since 2015 he is a writing teacher and thesis advisor in the graphic design department of the Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam.

Snejanka Mihailova on kirjanik ja näitekunstnik, kes elab ja töötab Sofias ja Amsterdamis. Mitmed tema kirjutatud raamatud on avaldanud The Last Books ("Acoustic Thought", "Practical Training in Thinking"); ta on kirjutanud ka teatri ja teooria suhet uuriva raamatu "Theatre of Thought" (Critique & Humanism, 2010) ning tõlkinud Bulgaaria keelde Giorgio Agambeni teose "Homo Sacer" (1995). Hetkel on ta õppejõud Sandbergi Instituudi hääle ja kõnega tegelevas magistriprogrammis Master of Voice.

Snejanka Mihaylova is a writer and performing artist living and working in Sofia and Amsterdam. Her publications with The Last Books include *Acoustic Thought* and *Practical Training in Thinking*; she has also written *Theatre of Thought*, a book dedicated to the relation of performing arts and theory (Critique & Humanism, 2010) and she has translated the critical edition of Giorgio Agamben's *Homo Sacer* (1995) into Bulgarian. Currently she is teaching in the MA programme Master of Voice at Sandberg Institute, Amsterdam.

117

Cannon Magazine #1: Every opening on to the outside world... (2008–2009) #2 : It is possible, possible,

possible... (2012)

Philip Baberi koostatud ja kujundatud ilukirjanduslik žurnaal.

A literature journal compiled and designed by Philip Baber.

118

Snejanka Mihaylova Practical Training in Thinking (2012)

Raamat põhineb kaheteistkümmel

“mõtteseisundil” ja nendele vastavatel mõtteharjutustel (kahtlus, ühendatus, ümberpöördumus, taju, ilmnemine, valgus, kannatus, õrnus, eeros, rahu, tasakaal ja palve). Raamat avaldati Stedelijk muuseumi näituse “Beyond Imagination” puhul, mille raames toimus seminar Sloveenia lakanistliku filosoofi Mladen Dolariga.

The book is based on twelve “states of thought” —doubt, connection, inversion, aesthesis, emergence, light, sufferance, tenderness, eros, calm, equilibrium, and prayer —and a series of corresponding thinking exercises. It was published on the occasion of the exhibition Beyond Imagination at the Stedelijk museum, and as part of the launch, a seminar was conducted with the Slovenian lacanian philosopher Mladen Dolar.

119

Repetition (2013)

Vastuolulise Austria kirjaniku Peter Handke 1986. aastal ilmunud romaani “Repetition” (“Die Wiederholung”) kordustrükk.

A complete reprint of the novel *Repetition* (*Die Wiederholung*, 1986) by the controversial Austrian writer Peter Handke.

True True True

Sam de Groot Amsterdam, NL, 2008 –...

Sam de Groot (1985) elab ja töötab Hollandis Amsterdamis vabakutselise graafilise disainerina.

Nime True True True all avaldab ta raamatuid ja viimase ajal ka muusikat. Aastaast 2007 teeb ta koostööd kunstnik Paul Haworth'iga (1982, Suurbritannia), produtseerides raamatuid, graafikat, *performance*-kunsti ja muusikat. Aastal 2015 avaldas True True True nende debüütalbumi “Illegal Emotions”.

Sam de Groot (1985) lives and works in Amsterdam as a freelance graphic designer. Under the name True True True he publishes books and (recently) music. Since 2007 he has collaborated with artist Paul Haworth (1982, UK) on books, performances, prints and music. In 2015, True True True published their debut album, *Illegal Emotions*.

www.samdegroot.nl www.trueTRUEtrue.org www.illegal-emotions.xxx www.homelovin.co.uk

122

Paul Haworth Silk Handkerchiefs trilogy (2009, 2011, 2013)

Paul Haworthi elujaatav novelli-triloogia, mis jälgib kolme aasta vältel peategelase Alex “Abs” Brenchley värvikat elu Londonis.

Three short life-affirming novels by Paul Haworth following the life of Alex ‘Abs’ Brenchley during a three year span in London.

124

Nescio Little Titans (2008)

Hollandi kirjanik Nescio (J.H.F. Grönloh' (1882–1961) pseudonüüm, mis tähendab ladina keeles “ma ei tea”) romaani “Little Titans” esimene inglisekeelne väljaanne.

The first English release of the Dutch writer Nescio's (Latin for ‘I don't know’, pseudonym of J.H.F. Grönloh, 1882–1961) novella *Little Titans*.

123

Paul Haworth Olympic Poem & Job Centre Plus (2013)

Paul Haworthi luuleteosed töötusest ja tööleidmisest (Londoni 2012. aasta olümpial). Paul Haworth's poems written while applying for jobs (and finding one at the London 2012 olympic games).

120

To Duration (2015)

Esmakordselt inglise keeles avaldatud Peter Handke poem “To Duration” (“Gedicht an die Dauer”).

The first English translation of Peter Handke's long poem *To Duration* (*Gedicht an die Dauer*).

121

Snejanka Mihaylova Acoustic Thought (2015)

Poeetiline tõlgendus Tooma püha-kirjast, 114 Jeesuse ütlust sisaldavast

1945. aastal Egiptusest leitud evangeeliumist. Kirjastatud koostöös *performance*-kunsti platvormiga If I Can't Dance, I Don't Want to Be Part of Your Revolution.

A poetic exegesis of the Gospel of Thomas, an evangel containing 114 sayings of Jesus found in Egypt in 1945. Published together with the performance arts platform *If I Can't Dance, I Don't Want to Be Part of Your Revolution*.

125

Andy de Fiets: Letter to Robin Kinross (2010)

Graafilise disaini tudeng Andy de Fiets'i humoorikas kiri oma iidolile,

tüpograaf ja kirjastuse Hyphen Press asutaja Robin Kinrossile.

A humorous letter by a graphic design student Andy de Fiets, to his idol Robin Kinross, typographer and establisher of the publishing house Hyphen Press. Andy spots every comma but misses every point.

126

Näitusel on väljas järgmised

“High Series” trükised:

Presented at the exhibition are the following *High Series* publications:

High Noon (2003)

High Nature (2004)

High Rise (2005)

High Light/High Medium/High Bold (2005)

High Resolution (2007)

High Land (2009)

High Reflex (2010)

High Value (2011)

High Risk (2012)

High Numbers (2013)

High Signs (2014)

High School (2015)

High Percentage (2015)

High Times (2015)

High Series

Johannes Schwartz,

Experimental Jetset

Amsterdam, NL, 2003 –...

“High Series” on jätkuv publikatsioonide sari, mille algatas fotograaf Johannes

Schwartz koostöös graafilise disaini kollektiivi Experimental Jetsetiga. Fototrukised on saanud mitmeid Schwartzi näituseid alates aastast 2003, kui avaldati Utrechtis aset leidvat grupinäitust saatev “High Noon”. Trükis ei toimi niivõrd näitust dokumenteeriva kataloogi kui lahutamatu osana väljapanekust, lisades näituseruumile uue dimensiooni.

Tööprotsess on alati sarnane: Schwartz annab Experimental Jetsetile oma fotoseeria ning disainerid koostavad temaatikast lähtudes trükise.

Vihikite suurus on alati 24x33 cm, aga lehekülgede arv, printimis-, voltimis- ja köitismeetod on iga kord erinev. Seega on “High Series” pidev uurimus fotograafia reprodutseerimisvõimaluste kohta.

High Series is an ongoing succession of publications initiated by photographer Johannes Schwartz in collaboration with graphic designers Experimental Jetset. Selected exhibitions of Johannes Schwartz have been accompanied by a new instalment in the series since 2003, when *High Noon* was first published on the occasion of a group show in Utrecht. The publications don't function as catalogues, reproducing work that can be seen elsewhere in the show — instead, the publication is an integral part of the exhibition, functioning as an added dimension to the space.

The working process is always similar: Schwartz provides Experimental Jetset with a set of photographs and the designers compile them in a publication, exploring and

emphasizing the underlying theme(s). The size of each issue is always 24 x 33 cm — however, the amount of pages, as well as the way of printing, folding and binding is always different.

In that sense, the *High Series* is an active investigation into the various ways of reproducing photography. www.johannesschwartz.com

Experimental Jetset on 1997. aastal asutatud väike sõltumatu graafilise disaini stuudio Amsterdamis, mille liikmed on Marieke Stolk, Erwin Brinkers ja Danny van der Dungen. Stuudio keskendub eelkõige trükimaterjalidele ja kohaspetsiifilistele installatsioonidele ning kirjeldab oma töömeetodit kui

“keele muutmist objektideks”. Kollektiiv on teinud koostööd paljude erinevate institutsioonidega ja õpetanud Gerrit Rietveldi Akadeemias ning magistriprogrammis Werkplaats Typografie.

Experimental Jetset is a small, independent, Amsterdam-based graphic design studio, founded in 1997 by Erwin Brinkers and Danny van den Dungen. Focusing on printed matter and site-specific installations, and describing their methodology as “turning language into objects”,

Experimental Jetset have worked on projects for a wide variety of institutes and taught at the G. Rietveld Academie and Werkplaats Typografie.

Johannes Schwartz (München, 1970) on Amsterdamis elav ja töötav fotograaf. Ta õppis fotograafiat aastatel 1995–1998 Gerrit Rietveldi Akadeemias, oli aastatel 2004–2010 sealse fotograafia osakonna juhataja ning õpetab seal siiani.

Johannes Schwartz (Munich, 1970) is a photographer living and working in Amsterdam. He studied photography at Gerrit Rietveld Academy between 1995 and 1998 and has been head of the photography department (2004–2010), where he is currently still teaching.

128 Success and Uncertainty – Back Up

Bart de Baets, Sandra Kassenaar
Amsterdam, NL, 2012

2011. aasta kevadel Kairos Townhouse Gallery kunstnikuresiden- tuuris viibides töötasid Sandra Kassenaar ja Bart de Baets koos plakatiseeria “Success and Uncertainty” kallal. Kuu enne nende saabumist oli oma positsioonilt tagasi astunud tollaegne Egiptuse president Hosni Mubarak ning rahvas oli eufoorias, tähistades diktaatori lahkumist Tahriri väljakul. Olles kõige selle keskel, muutis poliitiliselt ebastabiilne aeg disainerite enesepositsioneeringu keeruliseks.

Iga päev kolme nädala jooksul kujundasid nad ühe araabiakeelse plakati, mis peegeldas hiljuti linnas toimunud sündmuseid, ning panid selle välja Townhouse Gallery sissepääsu juures asuvasse valguskasti. Plakatite ingliskeelseid versioone eksponeeriti galerii- ruumis, moodustades aina kasvava kollektsiooni. Teemadeks ja komponentideks olid poliitilised diskussioonid, intervjuud kohalike elanikega, rahvusvahelised kommentaarid revolutsiooni kohta, rahvaliidumise sümbolid, igapäevaelu vaatlused ja kuulujutud. Peagi põhjustasid plakatid kohalike seas elavat arutelu, mis oma- korda andis ainek järgmistele päevade kujundustele.

Trükisena avaldati plakatid 2012. aastal, kui Amsterdami kunsti- raamatupoes San Serriffe toimus näitus, kus plakatitekollektsiooni eksponeeriti taas valguskastides. Trükis “Success and Uncertainty – Back Up” loob reprodutseeritud töödele ka põhjalikuma konteksti. **During an Artist in Residency at the Townhouse Gallery in Cairo, Egypt in the spring of 2011, Sandra Kassenaar and Bart de Baets collaborated on a poster series titled *Success and Uncertainty*. A month prior to their arrival, the then-president Hosni Mubarak had resigned, and the country was in a state of euphoria—celebrating the dictator’s departure on Tahrir Square. This politically unstable time complicated positioning themselves, being right in the middle of it all.**

Every day, over a period of three weeks, Bart and Sandra designed and displayed a poster—in Arabic—in a light-box at the entrance of the Townhouse Gallery, which reflected on recent events from the city. An English version of the poster was on display inside the gallery, where the collection grew larger every day. The posters were composed of politically charged discussions, interviews with locals, international comments on the revolution, symbols of the people’s movement, observations of daily life, as well as gossip in Cairo. Soon, the posters caused discussions among the locals which fed the next day’s design.

In the spring of 2012, Bart and Sandra organized an exhibition in the Amsterdam based art book shop San Serriffe, where all

posters were again shown in large light-boxes, and *Success and Uncertainty*—*Back Up* was launched: a modest publication providing the work with a more elaborate context.

Bart de Baets (1979, Belgia) on Amsterdamis tegutsev graafiline disainer, kes on erinevate sõltumatute publikatsioonide kirjutaja, toimetaja ja kujundaja. Üks käimasolevatest projektidest on *fanzine* Dark and Stormy, mida ta koostab ja kirjastab koos disainer Rustan Söderlingiga. Omaalgatuslike projektide kõrval on ta teinud koostööd kunstnike, kunstiinstitutsioonide, kultuurisündmuste, loengu- sarjade, filmiprogrammide, klubide ja bändidega. Ta on kaastöötaja ajakirjas Girls Like Us, mis on ajakiri “kõigist sugudest naistele”. Bart õpetab graafilist disaini Gerrit Rietveldi Akadeemias Amster- damis, ülikoolis KABK Haagis ning hetkel ka Karlsruhe disainiülikoolis. **Bart de Baets (1797, BE) is a graphic designer based in Amsterdam. Since 2006 he has been working on a variety of self-initiated and commissioned projects. An ongoing project is *Dark and Stormy*, a fanzine he makes together with Rustan Söderling. Next to this, Bart’s commissioned work include a variety of clients: collaborations with artists, art institutions as The New Institute (Rotterdam), AFK, De Appel, Royal Palace on Dam Square, W139 (all in Amsterdam), cultural events, lecture series, film programs like *The Weight of Colour*, *A New Divide?*, music venue Paradiso (Amsterdam), and sleeve design for Australian band Total Control. He is a contributor to *Girls Like Us*, a magazine for women of all genders. Bart is teaching at the graphic design department of the Gerrit Rietveld academy in Amsterdam and the Royal Academy of Arts in The Hague. He currently teaches a seminar at the Hochschule fur Gestaltung in Karlsruhe.**

Sandra Kassenaar (1982, Lõuna-Aafrika Vabariik) on graafiline disainer ja kunstiline juht, kes elab ja töötab Amsterdamis. Ta lõpetas 2007. aastal Werkplaats Typografie magistriprogrammi Arnhemis ning on seitsaadiik teinud koostööd erinevate kunstnike, kuraatorite, kirjanike ja arhitektidega, keskendudes eelkõige trükimaterjalidele. Lisaks oma stuudio juhtimisele teeb Sandra koostööd toimetajate Kirsten Algera ja Ernst van der Hoeveniga, andes välja kaks korda aastas ilmuvat disaini ja käsitöö ajakirja MacGuffin. Sageli õpetab ta ArtEZ kunstiülikooli graafilise disaini osakonnas Arnhemis.

Sandra Kassenaar (1982, Johannesburg, ZA) is an independent graphic designer and art director, living and working in Amsterdam. She graduated with an MA from the Werkplaats Typografie, Arnhem in 2007 and since then has worked with artists, curators, writers and architects, focusing mainly on printed matter. Besides running her studio, Sandra collaborates with the editors Kirsten Algera and Ernst van der Hoeven on making the biannual design and craft magazine *MacGuffin*, and regularly teaches at the graphic design department of ArtEZ in Arnhem.

Talk Magazine

Harry Gassel, Eric Hu
New York, US, 2015 –...

Ajakiri Talk on stiili poliitilisusele keskenduv kommerkunstiajakiri. *Talk* is a commercial art magazine focused on the politics of style. www.talk-is.cheap

Harry Gassel on New Yorgis tegutsev disaini- ja kunstiline juht, kes on keskendunud toimetus-, brändingu- ja loovstrateegiatele. Ta on ajakirja Talk asutaja, peatoimetaja ja loovjuht, üks loovjuhtidest väljaandes T: The New York Times Style Magazine ning kunstiline juht moebrändile Like Clothing. Varem on ta töötanud loovjuhina ajakirjas The FADER ning avaldanud tekste erinevates ajakirjades.

Harry Gassel is a New York based art and design director focused on editorial, branding and creative strategy. He is the founding editor and creative director of *Talk Magazine*, contributing art director at *T: The New York Times Style Magazine*, and serves as the creative director for Like Clothing. He was formerly art director at *The FADER*. He has contributed writing to *Bad Day*, *The FADER*, *GRAPHIC (KR)* and *The Gradient*.

Eric Hu on Montréalis tegutsev kunstnik ja disainer. Hetkel on ta disainidirektor luksusdisainiettevõttes Ssense. Ta kuulub rühmitusse Eternal Dragonz, mis on Aasia juurtega muusikute, kunstnike, disainerite ja kirjutajate vaheline koostööprojekt. Eric oli üks ajakirja Talk asutajatest ja toimetajatest. **Eric Hu is an artist and designer based in Montreal. He is currently the director of design at luxury design shop Ssense and a member of Eternal Dragonz, a collabo- ration between music producers, artists, designers and writers representing Asian diasporas. Previously he was a founding editor of *Talk Magazine*.**

129

Talk Magazine
#1 (2015) & #2 (2016)

Näitusel on väljas mõlemad ajakirja Talk numbrid, mis seni on ilmunud.

Presented at the exhibition are both issues of *Talk Magazine* published so far.

Dark & Stormy

Bart de Baets, Rustan Söderling
Amsterdam, NL, 2011 –...

Dark and Stormy on *fanzine*, mille teemadeks on loominguline kriis, mustad augud ja tabavad repligid.

Dark and Stormy is a fanzine about writer’s block, black holes and surprising comebacks.

Rustan Söderling (1984, Rootsi) elab ja töötab Hollandis Amster- damis. Ta õppis Gerrit Rietveldi Akadeemias Amsterdamis, mille lõpetas aastal 2009. Söderling töötab video, trüki, kirjutamise, toimetamise ja disainiga ning on osalenud näitustel üle Euroopa. **Rustan Söderling (1984, SE) lives and works in Amsterdam (NL). He studied at Gerrit Rietveld Academic, graduating in 2009. Söderling works with video, print, writing, editing and design and has exhibited in a number of places all over Europe.**

Bart de Baets (1979, Belgia) on Amsterdamis tegutsev graafiline disainer, kes on erinevate sõltumatute publikatsioonide kirjutaja, toimetaja ja kujundaja. 2011. aastal Kairos residentuuris viibides kujundas ta Sandra Kassenaariga plakatiseeria “Success and Uncertainty”, mis dokumenteerib Araabia kevade sündmusi. Omaalgatuslike projektide kõrval on ta teinud koostööd kunstni- ke, kunstiinstitutsioonide, kultuurisündmuste, loengusariade, filmiprogrammide, klubide ja bändidega. Ta on kaastöötaja ajakirjas Girls Like Us, mis on ajakiri kõigist sugudest naistele. Bart õpetab graafilist disaini Gerrit Rietveldi Akadeemias Amsterdamis, ülikoolis KABK Haagis ning hetkel Karlsruhe disainiülikoolis.

Bart de Baets (1979, BE) is a graphic designer based in Amsterdam. Since 2006 he has been working on a variety of self-initiated and commissioned projects. Together with Sandra Kassenaar, Bart developed *Success and Uncertainty*, a poster series and publication made during an Artist in Residency at the Townhouse Gallery in Cairo, at the times of the Arab Spring in early 2011. Bart’s commissioned work include a variety of clients: collaborations with artists, art institutions such as The New Institute (Rotterdam), AFK, De Appel, Royal Palace on Dam Square, W139 (all in Amster- dam), cultural events, lecture series, film programs like *The Weight of Colour*, *A New Divide?*, music venue Paradiso (Amsterdam), and sleeve design for Australian band Total Control. He is a contributor to *Girls Like Us*, a magazine “for women of all genders”. Bart is teaching at the graphic design department of the Gerrit Rietveld academy in Amsterdam and the Royal Academy of Arts in The Hague. He currently teaches a seminar at the Hochschule fur Gestaltung in Karlsruhe.

130

Dark and Stormy #1–#7

Näitusel on väljas kõik seni ilmunud Dark and Stormy numbrid.

Presented at the exhibition are all of the issues of *Dark and Stormy*.

See trükis on antud välja osana Elisabeth Klementi ja Laura Pappa kureeritud näitusest “Signaalid perifeeriast” (1. juuli – 13. august 2017) Tallinna Kunstihoones, toimides sisujuhina lugemisnurgale/kirjastamis- seksioonile, mille teostasid Ott Kagovere ja Maria Muuk, kes koostasid lõpliku valiku raamatuid, kavandasid neile riulid ning panid kokku, tõlkisid, toimetasid ja kujun- dasid antud trükise. **This booklet is published as an accom- panying index for the reading room/ publishing section in the exhibition *Signals from The Periphery. New Forms of Graphic Design* at the Tallinn Art Hall (EE) in July 1–August 13, 2017 curated by Elisabeth Klement and Laura Pappa. The publishing section was realised by Ott Kagovere and Maria Muuk, who compiled the final selection of books, constructed the shelves, and composed, edited, translated and designed the booklet.**

www.signalsfromthepерiphery.ee

Ott Kagovere (1983) ja Maria Muuk (1994) lõpetasid 2016. aastal Eesti Kunstiakadee- mia graafilise disaini osakonna ühise lõpu- tööga: nad andsid välja ajalehe, mis koosnes transkribeeritud vestlustest kaastudengite, õppejõudude ja kolleegidega graafilise disaini teemadel. Alates 2016. aasta sügisest organiseerivad nad alternatiivhariduslikku projektruumi fookusega disainiteoorial, mille programm koosneb lugemisgruppidest, loengutest ja filmiõhtutest, tegutsedes samaaegselt vabakutseliste graafiliste disaineritena.

Ott Kagovere (1983, EE) and Maria Muuk (1994, EE) graduated from the graphic design department of the Estonian Academy of Arts in 2016 with a common final work — a self-published newspaper consisting of transcribed discussions with costudents, teachers and colleagues about the role of contemporary graphic design. Since fall 2016 they are organizing a self-educational project space focused on design theory, with a programme consisting of reading groups, lectures and movie nights, while practicing also as freelance graphic designers.

Täname väga kõiki osalejaid koostöö- valmiduse eest, ja aitäh veel:

We thank all of the participants for their cooperation, and also:
Elisabeth Klement, Laura Pappa, Indrek Sirkel, Anu Vahtra, Ott Metusala, Siim-Ghert Preiman, Else Lagerspetz, Loore Sundja, Mihkel Lember.

Kirjatüübid:
Typefaces:
Lars (Bold Decisions)
JMax (Sam de Groot + Dinamo)

Tagakaanel: foto riulistruktuuridest antud publikatsioonis kirjeldatud 130 trükise eksponeerimiseks näitusel “Signaalid perifeeriast”.
On the back cover: a photo of the shelf structures used for displaying the 130 previously listed publications at the exhibition *Signals from The Periphery*.

Tallinn 2017

